

„LUCEAFĂRUL“

Anul IV. o o o o o o Budapesta, 1 Martie st. v. 1905. o o o o o o Nrul 5.

APARE SUPT DIRECȚIA D-LOR:

ALEXANDRU CIURA, OCTAVIAN GOGA, OCTAVIAN C. TAȘLĂUANU.

Aviz preoților și învățătorilor.

Temelia culturală a unui neam fiind poporul și mai ales conducătorii lui firești, preoții și învățătorii, ne-am dat seama că la noi orice mișcare literară nu poate avea chezeșia trăinicieii și-a drepteii căii, pină cind nu pătrunde și în această pătură socială. Am dori deci ca revista noastră să-și aibă rădăcinile în acest pământ bogat și sănătos. Această dorința a noastră numai atunci se va intrupa, cind grosul cetitorilor noștri il vor forma cărturarii dela sate. Ne-am hotărît așadar să facem acestor cetitori favoruri și anume:

Preoții, învățătorii și țărani frunțași cari nu sînt și n'aũ fost abonații revistei noastre vor primi **gratuit** „Luceafărul“ pe anul curgător 1905, dacă în cursul lunilor *Februarie și Martie* a. c. vor trimite abonamentul de 7 cor. pe anul 1906. Astfel revista îi va costa pe doi ani numai 7 cor., în loc de 14 cor. — Numărul exemplarelor ce le putem da în aceste condițiuni, fiind numai **cincizeci**, rugăm să se grăbească cei interesați. Acest favor se dă numai pentru *Ungaria*.

Red. și Adm. revistei „Luceafărului“

Abonament.

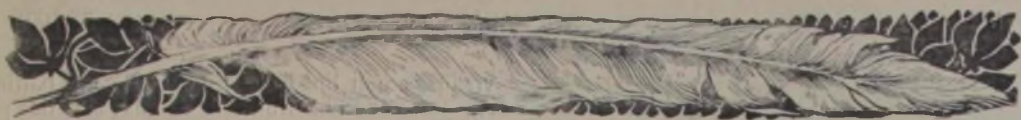
Abonamentul se plătește înainte! Ediția de lux, supt bandă de carton, pe an: în monarhie: 20 cor.; în străinătate: 25 cor. Ediția obicnuită, în monarhie: pe un an: 12 cor.; pe $\frac{1}{2}$ an: 6 cor. Pentru învățători, preoți săraci și studenți: numai pe un an: 7 cor.; — în străinătate: un an: 16 cor.; $\frac{1}{2}$ an: 8 cor. Pentru preoți, învățători și studenții din România: numai pe un an: 12 cor. — Un număr: 50 bani; în străinătate: 65 bani.

== Onor. cetitori sînt rugați a-și relnoi abonamentele! ==

Autorii, cari voesc să li se anunțe apariția publicațiunilor în revistă sînt rugați a trimite Redacției noastre cîte-un exemplar.

Aviz redacțiilor.

Reproducerea articolelor din „Luc.“ — fără indicarea izvorului — e oprită. Reproducerea ilustrațiilor e permisă numai cu învoirea prealabilă a redacției noastre.

LA PICTORUL LUCHIAN.

Pe-o uliță liniștită care se desface, în chip de jumătate de cerc, din bulevardul Colțea, cătră mahalaua Nisiparilor, într'o casă simplă, scundacă, cu-o grădiniță cu trei salcimi în față, stă pictorul Luchian. — «Babacu», cum îl spunem toți cîți îl iubim, și cum îl spune și dl Grigorescu, marele colorist dela Cimpina, cînd îl pune o mină pe umăr și-l întreabă de sănătate.

Îl găesc în picioare, singur, în mijlocul încăperii lui modeste, unde din toate cite-l înconjoară, nimic nu minte, unde nimic nu-i de prisos. Asudat, alb de oboseală, clătină din cap: «48, 49, 50». Din pinzele înfipite în perete și din grămada celor culcate pe jos, alege tablourile pentru Ateneu.

— 50! Nu mai pui! Destule!

După o scurtă pauză, îngrijorat:

— Te pomenești, că mă întorc și cu astea acasă. Atunci să vezi ris!

— Despre partea mea, Babacule, ți le-aș cumpăra pe toate...

În glumă se răstește la mine:

— Da! tu bani pe drăcii?! Păstrează-ți păraluțele!

Repede îl înfringe înduioșarea, își adincește ochii într'ai mei, ochii ceia vii și profunzi, cari dau figurii lui prelungi și uscate o extraordinară expresie, — și, un moment, nu ne mai vedem: ochii noștri sînt tulburați de lacrimi.

Pe sală, alături, auzim pași mărunței, apăsați, și-un glas ascuțit: «Nene Fane, deschide!» Ușa se trîntește de perete, și cei doi nepoței cu chivăre de hîrtie pe cap și cu obraji minjiți de alviță, intră ținîndu-se de mină.

Cum îl vede, grav, prefăcîndu-și vocea:

— La o parte! Expertii!

Și cu adevărat, căci cel mărișor începu:

— Pepenii două sute! Merele o mie! Perele doi franci!

Ridem de seriozitatea lui mucălită, de slăbiciunea acestui expert pentru fructe.

Învăluindu-i într'o privire pe amîndoi, se așează pe pat, încet, bătrînește. Cu pălăria tare dată pe spate, c'un virf de țigară în colțul gurii, întinde binișor minele înainte. Rar, tacticos, fericit, bate de trei ori în palme: pac! pac! pac!

— Mario, dulceață la boeri!

Își lungeste puțin buzele, într'o mișcare foarte familiară, bună. Par'că și le-ar potrivi.

— Dumnealor îmi mîncă modelele! Cînd lucrez, ăi mai mare, nu mă slăbește. Stă la o parte în spatele meu. Se uită și la ce fac eu și la model. La început e foarte liniștit: Compară! Cînd începe să se cunoască, nu-l mai ții pe scaun: îl frige! Atunci încep palpitațiile și tontorioii prin casă: «Se cunoaște, nene Fane, se cunoaște!» Vede cite-o poamă, așa mai razna. — Nu le poți pune purcoi. Numa-l auzi: «Nene Fane, asta-i gata. S'o mîncă?» Stă cu mina întinsă, și cu ochii țintă la mine. — Da! Cînd zic da, hait! a și zburat, par' că n'a fost de cînd lumea...

Și, ca să-mi arete iuteala, lovește palmele, repede, ca doua țipsii: plic!

— Astă vară, mi-au dereticat expertii vre-o cincî «chile» de căpsuni. Numai cincî! Abia mi-a eșit o biată aquarelă. Nu era nici o porție!

Cum stam de vorbă, afară, doi hamali, incinși cu ștreanguri peste paltoanele lor vechi, au pus patul pe zăpadă, așteaptă cu ochii la ferestre. Îi chiemăm innăuntru.

Flori, peisage, profiluri, naturi moarte, marine, nuduri, își fac rîndul, — una cite una, — pornesc în Rotonda Ateneului.

În sala ceia întunecoasă, cu asfalt pe jos, rece, bieteles tablouri plăpînde, de-o adîncă simțire, par niște micî ființe părăsite, foarte nenorocite.

Mă întimpină posomorit:

— Cum m'am virit eu în ghețaria asta?! Par'că m'a aruncat vijelia și m'a proptit în stîlpil ăștia. — Aici nu vine nici dracu!

— Era o prăvălie goală, lingă palat...

— N'a vrut să mi-o dea! M'a luat dela ușă: «Pent'ro lună n'o dau!» Acuma văz acolo un tirtan, cu jucării de sărbători... Eu i-o depreciam... Cogeamite cucoana, milionară. — D'ăia nu-mi plac mie boerii, decît după ce calclesc!

Simt că n'am să pot găsi o vorbă bună să-i potolesc năcazul, să-i dreg inima. Tăceam și mă rugam în gînd: dă, Doamne, să pice cineva.

Pictorul Luchian.

Intră un domn mărunț, negricios, — cu cioc. Cum îl zărește pe Luchian, se și răpede: «Salutare, pictore, salutare! Ce mai faci? Voinic? Voinic?»

— Vai de lume; uite, și noi pe-aici cu marfa asta. . .

Mirat își pune mîna la gură, îmi șoptește:

— Cine-o fi «Barbazonu» ăsta? Îl cunoști?

Ne facem că ne uităm la caricaturile desinatorului Petrescu, cari sînt espuse pe-un panou vecin, alături. Domnu se 'ncruntă la tablouri, de-aproape, de departe. Le pipăie, le ciocănește: «Ăsta-i pe carton! Ăsta-i pe scîndură!» După ce le dă o roată, cu siguranța omului care nu se înșală niciodată, l-auzim:

— Dum-nea-ta ai lucruri foarte frumoase, admirabil prinse, superbe! . . . Te urmăresc de aproape. Îmi place mult pictura dumitale! Da, rogu-te, ai putea să-mi spui, mîzgălituril astea ale cui sînt?

Babacu izbucnește:

— Păi alea sînt ale mele.

I-a pierit supărarea, iarăși e bine dispus.

Privesc două case mici, albe, bătute de soare, pe marginea mării. Singurătatea lor mă farmecă.

— Te uiți la chichinețile astea? Le-am făcut la Constanța. — Ce balamucu ciorului am mai tras ș'acolo! Le ochisem eu mai dinainte. Da,

vrea să pun lingă ele și-un turc, un bătrîn. Aă caracter. Sînt frumoși. Arama aia de pe față, fesul roșu, ștergaru ăla albu al lor. . . Hai? Găsesc un orb. Știi ce-i dam? Un «pac de tiuiu». Mă, ținea modelu un ban pe zi! — Dimineața îl potrivesc, mi-l așez frumos, pe-un pietroi. . . Am apucat să fac cocoloșul ăsta de-l vezi și tu. Cînd, ce să mă pomenesc, vericule?! O cotoaroanță de babă, cu-un rețeviu în mînă, uită pe-atîta! — Dar asta?! Năvală la Ahmet al meu, și cară-i lui Ahmet, cară-i în spinare la ciomege; Țipa cît o lua gura: «La mine propitar! casa la mine! ăsta hoț! hoț! asta!» — Și, țop! s'a cocoțat dumnea-i pe bolovan în locul turcului: s'o fac pe ea, că ea-i stăpîna caselor!

Toate astea le spune sobru, cu pauze, inteligent și aproape fără gesturi.

— De data asta, ai cîteva marine. . .

— O inundație întreagă, frate. Am adus aici toată Marea-Neagră! O să innec Bucureștii! . . .

Se dă puțin pe spate, pleacă capul într'o parte, se uită lung.

— Ce zici de verdele ăla, delicat, așa-i că-i fain? Mă, la mare să-l vezi ce cald și transparent e; par'că-i piperment! Și uite așa se mișcă: valuri! valuri! Cinci minute nu-i la fel. Dacă nu-ți iese dintr'odată, s'a isprăvit! A doua zi vii degeaba!

Adesea are o mișcare particulară din buze, le deslipește într'un plescăit ușor, ca zgomotul unei picături într'un vas plin, — zîmbeste:

— Cînd lucrăm la marina asta mai mărișoară, astăvară, mă trezesc în cîrcă cu-o groasă, o Madam Caliopi oare-care, — roșie, și numa apă. Avea și-un cîrd de copii după ea. Astea așa sînt, pe unde-i găsește, îi strînge. Foarte intimă, cu tonul ăla răgușit de mahalagioaică, i-auz gurița: «Ai vreunu gata? Ai? Aș vrea să duc un Suvenir dela băi!» N'am Madam, lasă-mă dracului! Nu știu cum i-oi fi spus-o, că imediat și-a luat calabalicu ăla de copii după ea, și s'a dus!

În vremea asta vedem sosind un bun și devotat prieten al pictorului, care n'a lăsat să treacă o singură expoziție, fără să nu-i ia o bucată, două. Alege un efect de noapte, plin de poezie cîmpenească: o căruță cu doi boi dejugăți în fața unei cîrciumi, și, sus, pe cer, într'un colț, o stea care s'aprinde.

— ăsta să mi-l oprești mie. . .

Babacu, mulțămît, poruncește răpede, imitînd cu mult talent pe-un stăpîn de băcănie:

— Băete, pune-l la o hîrtie pentru Domnu!

În fundul sălii se arată Moș Ilie, custodele Pinacotecei, un bătrîn bine legat, mustăcios. În

uniformă nouă, cu ipolette de argint, face «drepti» și salută militărește :

— Te-ai făcut ghinărar! Cu șapca la o parte, par'că ești Skobelef!

— Mi-o cam hi, domnule artist. După 40 de ani de slujbă...

— *Tăblourile* ce-ți fac, Moș Ilie?

— Sînt bine, tăblourile. Eă mă uit la ele, ele la mine...

— Da, *Agliatoru*?

— Agliatoru-I voinic! Li șterg nasu de praf cu cîrpa, în toată dimineața.

Cătră mine, încet:

— Tu știi cine-î Agliatoru? — *Gladiatoru*, mă! *Gladiatorul roman*!

Custodele pleacă, rămînem singuri.

— Babacule, pictezî de mult?

Iar el tare și răpede:

— Da! Da!

Binișor, își freacă minile, — palmă 'n palmă, strîns, le ține 'n dreptul pieptului.

— Eram un pîrciu, mă dase de curînd la școală. O mătușă, la un Paști, mi-a adus *prezent* o stea cu aquarele, — d'alea proaste! Mama, își bea cafeaua afară, în pridvor. Eă, ca un diavol, m'am strecurat în odaia de mușafiri. O uitase descuiată. M'am așezat supt te-meiu la un perete și: dăi! dăi! Îmi pusesem în gînd să fac pe Safta, bucătăreasa noastră. Mă, și era o urită! — Biată, mama, ce mai întindea cu noi...

— D'atunci ai început pictura?

— D'atunci!

* * *

Presimțirea melancolică a pictorului s'a împlinit. La Expoziția lui n'a venit aproape nimeni. Nepăsarea aceasta este o ofenză, un act de nedreptate față de un artist de valoare, bolnav și sărac, care n'a umblat niciodată după milogeli.

Încărcăm tablourile să le ducem îndărăt. Pe-o

Șt. Luchian.

Dumitrite.

dimineată tristă de iarnă, amîndoi, pășim după sanie, cu capul în pămînt. Acasă, le răzimăm de zid, cu fața la perete. Babacu, prăpădit, foarte abătut, se sue 'n pat, cu paltonul pe el. Întins pe spate, cu minile pe după ceafă, se uită fix în tavan. Geamurile sînt înghețate. În sobă două crimpee de lemne sîsîe, încearcă să s'aprindă. Se face o tăcere lungă, dureroasă.

— O să intru iar în spital...

Două lacrimi mari, ca două boabe, îi scapă printre pleoapele grele, peste obraji nemișcați, palizi.

V. Cioflec.

MI-E DRAG.

Mi-e drag de satul tău ascuns
Printre cîrșii înfloriți,
Decei doî plopî din vremuri vechi,
Ce staî de casa ta lipiți.
Mi-e drag de crinul din pahar
Ce tremură 'n fereastră,
De lavița de lemn cioplit
Din grădinuța voastră.
Mi-e drag de focul ce-arde viu
La vol firziî în tindă,

De cununile de grîu
Ce spînzură de grindă.
Mi-e drag de ochiul luminos
Al maicii preacurate,
Incunjurat de busuioc
Și crengi de teiu uscate.
Mi-e drag de toî cîsenii tăi
De neamuri și vecine,
De tot ce stă în preajma ta
Tot ce-I legat de tine:

De plugul tău cu patru bol,
De brazda neagră pe ogor,
De graiul tău glumeț și viu...
De versul tău jăluitoar.
De umbletul tău legănat,
De pârul neted, lucitor...
De focul ochilor căprui
Mi-e drag bădiță — și mi-e dor!...

M. P.

DĂSCĂLIȚA.

Obosită de atîta migăială, aruncă la o parte vravul «modelelor de caligrafie», scrise anume pentru examenul apropiat, guma și penițelul, indispensabile pentru a face aceste «modele» admisibile înaintea ochilor domnului protopop și a onoratului senat școlar.

Îi ardea încă tîmplele de năcazul ce i-l făcuse Ion a Glăjării. Înainte de a dimitte băieții, numai ce se pomenește cu el în școală, cu copilul de mină.

— Apoi știi ce *doamnă* dăscăliță, la copilu meu să-l dai pace, că . . .

— Ia auzi, bade, eu nu-s *doamnă* . . . apoi aci să nu-ți mai puț picioru, cînd e plelegere.

— D'apoi ce ești, dacă nu ești *doamnă*? (Băieții începură a rîde cu toții). Plelegere, ne-plelegere, să nu mai puț mîna pe copilul meu, că n'o fi bine . . .

Și eși trîntind ușa, în vreme ce copilul se așeză la locul lui, cu un zîmbet de triumf, acompaniat de risetele înfundate ale camarazilor.

Îi venia să se năpustească asupra lui, să-i smulgă urechile din cap, dar se simția așa de umilită în fața inzultei, încît se ridică fără o vorbă :

— Mergem acasă. Ziceți rugăciunea !

Ajungînd acasă, se plînsă preotului unde găzduia.

— Uite ce-a fost, domnule părinte. Copilul lui Ion a Glăjării nu se mai astîmpără de loc. L-am luat eu și cu buna și cu răul, pe urmă l-am lovit de două ori peste cap cu latul linialului. A mers acasă, amenințîndu-mă cu tată-so, și s'au rentors amîndoi, făcîndu-mă de rușine în fața băieților.

Preotul, un om bătrîn și cumpănit, încercă să o liniștească.

— Lasă-î în plata lui D-zeu, draga mea. Cu prostu nu-î bine să te prinzi. Dacă pruncu nu învață, dă-l notă rea, pune-l în genunchi, închide-l, dar nu da în el. Aștia sint de altcum niște oameni cu stare foarte bună, dar încăpățînați și încrezuți, de numai eu știu cîte năsarîmbe mi-au făcut.

S'a dus în camera ei, s'a trîntit pe pat și a plîns. Îi făcea așa de bine descărcarea aceasta firească a durerii. Singură cum era, neînțeleasă de nimeni, în acest sat uitat de D-zeu, se mîngăia din cînd în cînd cu doamna preteasă, care prin graiul ei domol și mîngăios îi amintea icoana de-apururi pierdută a mă-sii. Era așa de bună și așa de naivă bătrîna asta, încît nu se putea mînia pe ea nici odată, ori cît de mult ar fi supărat-o cu priceperea ei strîmtă de muiere bună și mărginită. Și, în ceasuri de

liniște, se culca în poala ei, în vreme ce bătrîna, care nu avuse nici un copil, îi mîngăia bucele ondulate, cu o surescitare tîrzie de maternitate :

— Puiu mami, puț . . .

Îi povestea de viața ei liniștită, fără dureri și fără bucurii, în vreme ce sufletul tinerei dăscălițe visa emoții, viitoruri de aur.

— Știi, maică preteasă, eu aș vrea să mă înscriu la universitate. În baza diplomei de învățătoare, am dreptul să urmez cursurile ca extraordinară, pe urmă iaă doctoratul în litere, o să am nume, poziție . . .

Și preteasa asculta clătînd din cap, fără să înțeleagă delușit, îndrăznețele planuri ale copilei. Tocmai de aceea o și surprinse într'o zi cu o propunere :

— Draga mea, să-ți spun o vorbă. Nu crede că m'a pus cineva la cale, Doamne ferește. M'am gîndit eu așa, să te măriți tu după dascălu nost. El e de aici din sat, are și ceva stăricică, e băiat tînăr, te place — spunea par'că ați umblat deodată la școlile elea mari din Blaj.

Ea se cutremură. Cum? Adecă de aci se esplică afabilitatea aceea nostimă a dascălului? Credea ei, că menirea ei este de a se încătușa pe veci în această afundătură de sat afurisit? Și visurile ei de aur — și amintirile neuitate dela petrecerile universitarilor ! . . .

Îi era să nu supere pe preteasa. De aceea, nu răspunse nimic, ci spuse numai că se va mai gîndi. Și cum popa urma și el pe aceeași coardă, le spuse odată, la masă.

— Nu mă mărit . . . Eu vreau să mă studiez încă, și, peste tot, nu vreau să rămîn la sat . . .

A doua zi după această declarație, rămase surprinsă de paliditatea tînărului dascăl, dela despărțămîntul întii și al doilea. Îi zimbi și îi dete bunădimineața mai veselă ca de obicei. În urma urmei, îi era milă de acest om, care, cel dintîi, apreția frumseța ei cerînd-o de neastă.

Nu știa nenorocitul, că oameni mari și cu nume, prinți și conți imaginari, stați încă în rezervă ca să-i cerșască frumseței ignorate un zîmbet milostiv de regină.

* * *

Vravul de caete sta împrăștiat pe masă. Nouă ore trecuse ; îi era somn. Nuța, unde î Nuța? De o vreme încoace copila asta prea stă mult seara, cînd merge la fîntînă. Și-i era urît să se culce singură.

Deschise fereșta să o strige, și rămase de

odată ținută locului, de mirare. În bătaia lunii Nuța șoptea în taină cu un flăcău, la poartă. Ascultă ținându-și respirația :

— Auzi tu Nuță, de te mai văd că rizi cu domnișoru ăla dela notarășu, să știi că-ți crep capu.

— Zău, Ghiță nu fi prost, da cum poți vorbi . . .

— Am văzut cu ochii mei. Cind'oi mai vedea odată, o fi rău.

— Ba să mă iee dracu, de mi-î mai vedea.

Flăcăul o prinsă roată peste mijloc, șopotindu-și în taină, la ureche.

Ea rămase pierdută în contemplarea lor. Îi era năcaz la început pe slujnică, o copilă abea, pe urmă se liniști, îi erau dragi chiar acești oameni simpli ai naturii, cari sint de o seamă, și se iubesc.

Cind Nuța vini într'un tirziu, o întrebă :

— Da ce-î Nuță, de ce-ai stat atîta ?

— Mă rog la domnișoara, îmbulzeală mare la fîntînă.

— Așa ? Îmbulzeală la fîntînă. Da la poartă nu-î îmbulzeală ?

— Eū ? Ba să mă bată Dumne . . .

— Tacî tu, că te-am auzit din fereastă. Să știi, că te spun la preoteasa. Nu ți-e rușine, să ai draguț așa de tînăr ?

Și servitoarea înmărmurită, începu a plînge.

— Ba zău, domnișoară dragă, să nu spui nimic, că nu mi-î draguț, că ne luăm în dulcele Crăciunului . . .

— Așa . . . d'apoi placeți de el ?

— Da' cum să nu ?

— Tare îi place, tu proasto ?

— Tare mă rog.

Servitoarea prinse inimă, și în vreme ce-și așternea culcușul lingă patul feti, zise cu încredere :

— Că doară și domnișoarii îi place de cineva . . . Și domnișoara se mărită . . .

— După cine tu ?

— Știu eū ?

— Ei, spune odată.

— O zis lelea Nică . . .

— Ce o zis ?

— O zis, că după dascălul ăi tînăr . . .

— Să tacî, proastă, să nu-ți mai umble gura, că o pățești.

Servitoarea privea de supt plapomă mutra severă a domnișoarei, și i-se părea că severitatea aceea e silită.

— Apoi zău, domnișoară, nu-î drept ? . . .

Prin instinctul de femeie, domnișoara începu a se destăina servitoarei. Era o poveste fictivă, o dragoste, care avea să vină, un Făt-frumos, cu avere și cu nume, dintr'un oraș mare.

Era așa de frumoasă povestea aceea, încît dascălița însași o credea pe jumătate, în vreme ce servitoarea o credea pe de-a 'ntregul.

Servitoarea adurmi ascultînd-o. Prin geamul întredeschis trăgea o adiere aromată, un suflu domol de primăvară.

Dascălița își recită rugăciunea obicinuită, își desfăcu părul și deschia încet nasturii dela bluză, unul cite unul.

Și o melancolie ușoară, o milă de sine însași o cuprinse, cum sta așa pe marginea patului, căutîndu-se în oglindă.

Cît de tînără și cît de frumoasă era fata din oglindă !

AL. CLURA.

IN VISURILE MELE.

În visurile mele
Cu dorul staū la sfat,
În strîmta odăiță
Din margine de sat.

Cu degetul pe buze,
Așcult povestea lui,
De-o floare răsărită
Și-un dor cu ochi căprui.

Oftează des sărmanul
Și lacrimi are 'n glas,
Ahl cite nopți de pază
Cu dînsul n'am rămas.

Și-am plîns cu el alături,
De basme fermecat,
Așemeni unui vaier
De doină pe 'nsărat.

A. SECA.

COSTEA PĂDURARUL.

La poalele pădurii, în cotitura adincă a drumului de țară, unde azi sînt numai cărămizii risipite și un petec de zid, ce stă încă în picioare, înflorit de burueni, înainte vreme răsărea dintre stejarii și carpinii umbroși, o casă de piatră, cu mult temeii la închieturi, cu pereții vecinic de ieri văruiți. În jur un zid puternic, cu peptul scos în afară, sta păzind, înțepenit cu îndirjire în pămîntul bătucit, petros.

Cînd pe drumul țării, clopoțeii, ținînd trapul cailor, asurziau pe călătorii în căruța de poștă, porțile grele se cutremurau de-o izbitură de săcure, apoi scîrțîind se desfăceau negre, ca niște aripi uriașe. În mijloc se ivia un român strajnic, cu brațele încrucișate, cu pumnii noduroși, cu ochii aprinși, încruntați supt sprincenele dese, îmbinate. Cînd căruța de poștă da să treacă pragul, piciorul drept, ce sta înțepenit înainte ca un lăstar, se retrăgea, și trupul uriaș, clătîinîndu-se, pornia spre grajduri. — Trebuiau scoși alți patru cai odihniți, să pornească mai departe. — Poștarul mergea înlăuntru, abia descurcîndu-se din țoale, să tragă la măsca cîte-va țuici, și să-și umple sticla, ce-o deșertase la drumul jumătate.

Și. Luchian

Tigancă cu utică.

«Apoi noroc și sănătate, bade Costeo. Nu ți-a bătut cineva noaptea la poartă de cînd n'am mai fost pe aici?»

«Nu mi-a bătut».

«Dar așa vr'un chiot de pistoale, n'ai auzit?»

«N'am auzit».

«Apoi atunci e bine. Nu vă temeți jupinașilor, că nu ne-a eși nici dracul înainte» zise, întorcîndu-se cătră celea doua părechii de jidanî, ce înlemniră în căruță, cînd bade Costea răcni odată la un cal, ce da să muște. Cînd isprăvea cu trimesul căruții, badea Costea își avinta pușca în spate și se afunda prin păduri. Acasă, de va mai veni vr'un drumeț, va aștepta la poarta zăvorită, de abia i se vor mai odihni ciolanele ostenite. El nu poate răzbi și cu pădurea și cu crișma. De cîte ori nu i-a spus stăpînului. Dar el: «Bade Costeo, știi ce-ți spun eu? Tatăl și moșul dtale tot slujba aceasta au purtat-o și nu mi s'au plins, și eu nu m'am putut plînge de ei. Dta să fii mai fără vlagă? Dar vezi, n'ai avea de ce ținea porțile vecinic zăvorite, cînd nu ești acasă. Doar Anița Dtale e fată cuminte, și se va fi pricepînd și ea să măsore o jumătate de vin. Apoi hoții nu umblă ziua pe drumul țării».

Dar acum de doi ani dl Vilmoș doarme cu fața în sus, între patru pereți tăiați în marmură, iar deasupra o cruce neagră e mincată în linii drepte de slove avrite. Un fecior i-a rămas, ce pînă a trăit tatăl său, venia acasă numai din an în an. Acum se așază în sat, si-și vedea de lanurile grele, de ogoarele groase, de turmele albe de oi și de vite. Așa că bătrînul nu le purta el grija, dar totuși era harnic om. — Badea Costea lui nu i-a zis nimic, vedea că are lipsă de oameni de încredere, ca gazdă nouă. Va face cum va putea, și călătorii vor mai aștepta la porțile zăvorite.

Anița încă zicea că e bine astfel. Lingă cusăturile înflorite, între straturile de viorele, de rezedă, de sudumină ar fi stat cu ziua de cap și nu i s'ar fi urit. Așa cîte odată numai, cînd pădurile mari de pe coastele din jur murmurau tainic în liniștea înserării, ofta, fără să știe de ce și ochii vorbitori, umezi, ca două stele înlăcrămate, priviau fără de țință în depărtări. Între straturile de flori, cu cusătura în poală sta așa pierdută. Tirziu își aduna giolgiul homiltoc, își anina vr'o floare în părul bogat, și se trezia în casă, înaintea oglinzii vechi, cu minile de-alungul trupului subțirel, fraged. Celea doua părechii de ochi albaștri se adinceau în priviri duioase, și în urmă lacrimile arginții străluceau și în genele lungi ale copilei din

Șt. Luchian.

Case în Constanța.

oglină, și le simția calde și în ochii săi. Afară în răcoarea curată, pe podmol, fusul se învîrtia apoi domol, și glasul copilei, fermecat de doruri neînțelese, tremura în liniștea înserării turburător de inimă, plin de căldură. Pădurile mari, întunecate, îl adăposteau supt bolțile tănuite, și aveau grije să nu-l piardă curînd.

Badea Costea de era pe vr'o muche, în pădure, se răzima de vr'un stejar înalt, deschidea ochii mari, ca de spaimă, apoi tîrziu ofta, și pleoapele se închideau încet și grele. Asculta cu ochii închiși pînă mureau undele tremurate, line, ale cîntecului. — De era aproape de casă, ori la poartă chiar, se opria ca în mijlocul bisericii și asculta visînd, cu ochii închiși. Rar o lacrimă îi scăpa de supt genele lungi, dar atunci sprîncenele tupoase se încruntau — și erau mai îmbinate acum — și Costea deschidea întăritat porțița.

Atunci apoi vorbia răstit cu fata, și nimic nu-l mulțumea. După cină însă, cînd răminea singur cu copila între zidurile groase ale făgădăului, inima prindea să se încălzască, și ochii să-i ardă: ca și cînd ar auzi-o iar cîntînd.

«Tu Aniță tu, ești știu că ți-a fost urit astăzi, așa-i că ți-a fost urit?»

«Ba nu, tuțule, de ce să-mi fie, doar n'am rămas astăzi întîia oară singură acasă. Gîndești uumai Dta așa».

«Ți-a fost. Dar, ei, las că nu voi mai sta atîta prin pădure. — Ce am eu, Aniță, cu lemnele domnișorului? Să nu i le fure? Bine, nu i le fure. — Ba încă dacă i le-ar tăia într'o noapte pe toate ce pagubă ar avea? Alîta, că nu ar mai avea unde se alerge toată ziua ca un nebun. Vezi, Aniță, ești îți spun: vînatul îi va pune capul. Că e prea turbat. Di Vilmoș

nu era așa. De s'ar însura odată dracului, să mai stee pe acasă».

Copila asculta dusă pe gînduri. Pe domnișoru Petrea nu-l cunoștea. Dar acum i se părea că-l vede cum aleargă călare prin pădure, și aude cum trosnesc uscăturile supt copitele calului. Ba, iată, acum îi vine numai în minte. Odată, mai în primăvară, — și era o zi să te înalți în văzduh — în tăetura de pe coasta cornului, un călăreț în haine strîmte, verzi, își învîrtia calul negru ca tăciunele, împintenindu-l să sară în două picioare. Auzise dela oameni că sara la curte erau întinși în pridvorul caselor boerești trei mistreși, de toată groaza, ca trei viței. Apoi acesta va fi fost domnișorul.

Dar putea să fie. Ce-i pasă ei? Și luă badea Costea ce-i pasă, de-i

vor fura lemnele din pădure? Nimic. Ba de i le-ar tăia pe toate, că poate s'ar însura odată dracului, și ar mai sta pe acasă.

Că iată într'o Duminică, Anița își puse năframa cu puț albaștri, peste ia de zăpadă, cu mîneci largi, înflorite, cu fodorți bogați, prinși în cîpcă, îmbracă pieptărelul negru, cu flori vinete și galbine. După multă trudă, în urmă prinsă copcia de desupt. Mai în sus, sinul plin, tare, nu suferea închisoarea. Desagii de strămătură, aproape goi, îi puse pe umărul stîng, și

Pictorul de el însuși.

porni în strălucirile de argint ale soarelui, ce se ridicase peste coasta cornului. Bădea Costea îi mai spusese odată, când eși pe porțiță, să nu-și uite de sare și de un chil de carne. Apoi ușa se închise, prinzind coada lui Burcuș, ce se luase după stăpina sprintenă A schelălăit el ce-a schelălăit, dar după ce Costea i se răstii odată câtrănit, se trase supt un coșer.

Când era să treacă Anița dealul și să po-goare înspre satul ascuns în pământuri, — doar biserica se vedea mai deslușit, cuvioasă ca o babă adusă de spate, cu ochii mici, fără luciri — numai iacă: pe calea afundă, dela dreapta, venia în trap grabnic un cal însputat Călărețul în haine strimte, verzii, cu pălărie îngustă în păreți, se tot făcea că vrea să se ridice în picioare, dar în clipa următoare se lăsa iar pe șeaua galbină de pele, crescută pe spinarea murgului. Anuța se opri în marginea drumului să treacă Calul, cu gîtul încordat, se opri și el, frămîntînd pămîntul, înaintea ei. Anuța se trase spăriață înapoi.

— «N'al grije fetiță, poți trece pe supt friu, că nu face nimic. E blind ca o oaie», și prinse a-l mîguli pe grumazii încordați.

Fata sta cu capul în pămînt și nu cuteza să se miște, pînă nu va trece calul.

— „Și unde te duci tu, drăguță, așa de dimineată?»

— „La biserică, domnișorule“. — Când a zis „domnișorule“ se cutrămură toată: îl vedea pe cela de care i-a vorbit tatăl său, dar nu aici înaintea ei, ci acolo în tăietura de pe coasta cornului, cum își împintea calul să sară în două picioare. Acesta trebuia să fie Simția acum că-i tremură genunchii și că picioarele n'o mai țin. Ce avea cu el? Nimic, dar căldurile o luară dela piept, și i-se ridicară la cap. I-se părea, că se topește, încet, încet ca o lumină. Într'un tîrziu i-se păru că aude tropote ce se departă, și își ridică privirile albastre. Dar își plecă repede capul. Privirile lui negre, pline de văpăi, ce pîndiau de sus, îi trecură prin ochii umezi și i-se opriră par' că în inimă, ca două puncte de foc și de lumină. Și staū acolo nemișcate.

— „Adică, la biserică te duci, fetiță. Dzeū să-ți ajute. Vezi, eū nu prea merg la biserică. Noi nici nu avem aici în sat. Dar bine, de unde vii tu acum?»

„De acasă, de unde să viū!»

„Doar' nu vei fi fata lui bădea Costea?»

„Ba alu!»

„Hm! Nu mă mir, că-și ține porțile zăvorite».

Cu bețigașul de trestie arsă odată murgușorul, care porni furtună. Apoi se 'ntoarse iar în galop: «mi-am uitat să-ți zic ziua bună, Dzeū să-ți ajute!»

«Să, domnișorule!»

Călărețul arse acum de două ori trupul gras

pepene al murgului și porni în goană nebună. Aniței, pornind, îi părea că lunecă prin văzduh, în josul dealului. Din slujba de azi nu auzi nimica. Dar pe popa l-a văzut în nouași de fum luminoși, cum cădelnițează.

Sara se duse acasă fără sare. Când trecu dealul își aduse aminte, dar de se întorcea înnoptă pe drum.

Bădea Costea, văzînd că nu-și mai poate opri plînsul, după ce s'a desgătat, a încercat s'o mîngăe:

„Ci las-o dracului sare, tu fată hăi, că nu ne-om prăpădi noi. Maică-ta nu era ca tine, era mai tare la suflet. Tu știi una ca copiii: să plîngă!»

Iar Anița plîngea acum cu hohote și cu suhîțuri.

— «Femeie și pace. Dacă pornește odată, apoi să te ții» — și eși afară, trîntind cu putere ușa Merse la grajduri, și țeselă bine pe băețandrul ce se culcase, fără să țesele caii. — Eși afară și umbra acum cu pași largi prin curte. Se așeză apoi pe podmol, dar nu avea stare. Apoi deodată se opri în mijlocul curții, și își șterse cu mîneca cămeșii două lacrimi mari, ce-i izvoriră singure din ochii lui încruntați. Pe alții i-ar fi putut privi în zvîrcolirile morții, dar pe Anița numai supărată să o fi văzut și i-se turbura toată firea, și i-se părea că-și pierde tot rostul vieții. Lelea Ană murise decînd era copilă de trei ani. El i-a închis ochii aci în făgădău. Și a fost harnică și ascultătoare, și cit îi era de dragă și el Anița. Acuma, colo sub părul din grădină, cu crucea de stejar la cap, stă de atîta ani, țîndîng ingropată acolo toată tihna lui, și toată îndesutulire fericită, ce se sălășluisese odată aici în făgădăul de lingă drumul țării. De-atunci viața lui era luminată numai de luminile albastre ale Aniței, și cînd se turbura și acestea, îi părea că se prăvale într'o prăpastie adîncă.

Anuții a doua zi îi trecuse supărarea, dar bădea Costea o săptămînă în capăt se sfîdise cu toată lumea ce dase pela el. Băețandrul dela grajduri nu mai știa pe cari oase să doarmă noaptea. Mai tîrziu însă zăvoră iar poarta, după ce trimitea căruța de poștă, își avînta pușca în spate și se afunda în pădurile batrine. Anuța acasă, cu cusătura aleasă, cu caerile de lînă albă ca zăpada, cu straturile înflorite, își petrecea vremea ca și mai nainte, dar totuși spor nu mai avea atîta. Trandafirii din obrăjii de lapte i-se veșeziau, iar ochii îi erau tot mai visători. Celea două puncte de foc, luminoase, ce-i pătrunseră prin ferestrele înlăcrimate a sufletului, în Dumineca aceea în deal, și i-se opriseră în inimă, le simția și acum. Și din lumina lor bogată, se desprîdea mereu chipul întreg al domnișorului. În hainele verzii

strîmte, părea crescut pe cal. Părul negru creț, și mustața tînără, trasă cu condeiul de-asupra gurii mici. . . . Și obrajii. Doamne obrajii: să-ți tai c'un fir de păr. Și glasul acela curat, argințiu. — Anuții i-se părea că se topește încet-încet, ca atunci în deal, ca o lumină de ceară. Auzia iar tropotul nebun, și apoi de-odată îl vedea pe domnișorul întorcîndu-se în goană, și-și șoptea aproape la urechie: «Mi-am și uitat să-ți zic rămas bun. Dumnezeu să-ți ajute». Și-apoi ploaia de copite cădea iar departe. — Atunci își uda Anuța cirpa înflorită, și își ascundea obrăjiorii să se răcoriască de para în care ardeau. Așa nu-i era urît. Cînd venia badea Costea a-asă, era vecinic voioasă, dar omul cu privirile crunte, cu sprîncenele îmbinate băgase totuși de seamă, și iar începu să se certe cu toată lumea ce da pe-acolo, și Niculiță dela cai, iar se văieta de coaste și de spinare.

Era soarele să apuce după deal și umbrele au cuprins pînă la piept pădurea bătrînă, ce-și tremura lin smaraldul argintat de pe culmile luminate încă, cînd într-o zi, un călăreț trecu în goana murgului fără splină, pe dinaintea făgădăului. La capătul din jos al gardului răzbi în urmă să-și oprească în loc calul plin de spume: dar o curea din friu se rupse. Se ridică în picioare pe șea, și privi în curtea părăsită. Anuța nu știa nimic, dar Costea de pe o muche împădurită vedea tot. Ochi bine, și-l cunoscuse. — O mină rece de ghiață i-a prins inima și i-a strîns-o ghem. Apoi o nădușală mare îi umfla vinele sub pielea păroasă, ca niște sfori vinete. Stătu așa înțepenit locului, fără să știe la ce se gîndește. Apoi tuși tare, de răsună pădurile în jur, și porni repede la vale stringînd cu mina stîngă patul puștii. În drum dădu de-o veveriță codată, în virful unui stejar. Pușca ochi repede, și veverița căzu trăznită, izbindu-se îndesat de-o rădăcină eșită a stejarului.

Cînd sosi, călărețul era jos și cerca să lege friul rupt.

— «Bună seara. bade Costea, dar harnic pădurar mai ești. Uite, drumeții să steie cu paguba în drum, și să nu poată căpăta ajutor din iauntru.»

— «D-ta ziceai erî în Valea rea, că azi te duci în tirg, și ești de unde să fi știut, că te veți abate pe aici? — De altfel, o mină de muierie ce ajutor să-ți deie.»

— «Nu te și supăra, bade Costeo, că am zis și eu iacă num'ășa. Nu mi-a fi nimic. Mi-ajută numai să-mi tocmesc friul. O sulă ai?»

«Am, domn șorule.»

«Dar ian' spune-mi d-ta, fata unde ți-e? Iar e incuiată după ziduri? Îți spun drept, că-i strică atîta pază.» — Costea rămase trăznit. De unde îi cunoaște el fata? Il măsură din creștet pînă

în tîlpi cu o privire cruntă, și fără voie pușca era să-i salte de pe umăr: îi veni ca mai înainte, cînd dase de veveriță.

— «Vezi, domnișorule, eu știu ce fac. Eu știu! Dar d-ta ce vrei?»

«Și eu știu, Costeo. Ai drept s'o păzești, e a dtale doar. Și-apoi nu afli ori unde ca ea. Într-o Duminică am văzut-o, cînd mergea la biserică, și-ți spun, că m'am bucurat din suflet, cînd mi-a spus, că e a dtale.»

«Mda, te-ai bucurat!»

— «Cum nu, cînd pădurarul meu are așa bujor de copilă. Am vrut să-i fac o cinste, dar nu aveam nimic mai de treabă la mine.»

— «Ai vrut să-i faci cinste, hm. . . ai vrut să-i faci. . .!»

— «Cînd va mai veni prin sat, spune-i să se abată pe la curte.»

— «Pe la curte! — Ba nu boerule, Anuța nu va mai merge în sat, ori ian' stai, știu ce, domnișorule Petre, să-ți spun o vorbă. Una, ca o sută. Ascultă-mă. . . Ei bine, vină în curte să dregem întiiu friul. Am sulă și ac. ață ne dă fata. Cum dracu nu n'am sulă, și cite nu mai am!» — Ochiul lui avea sclipiri tăcioase de oțel, sprîncenele i-se îmbinară și mai tare în încrîțirea frunții. mina stîngă ținea strîns patul puștii, pecind cu dreapta descuia porțița. Petrea simți un sloi de ghiață în spate, și apoi un tremur de friguri îl zgudui odată tot trupul. Ce i lui Costea și ce vrea cu el?

Anuța nu eșise din casă; ochii lui Costea o pironiră acolo pe laița cu cusătura în mină. Ș'apoi era deajuns să știe că-i aci: îl vedea mai bine și mai bucuros cu ochii sufletești decît cu cei trupești.

După ce dresără friul, Costea se înțepeni înaintea lui Petrea. «Auzi boerule o vorbă ca o sută mie să-mi dai drumul, să mă duc. Dacă nu, mă duc și așa. — Pin'a trăit tatăl dtale i-am zis mai de multe ori să pot pleca. Și nu m'am dus: căci alta era atunci. — Acum nu mai pot sta.»

Petrea îl privi cu ochii mari, întrebători. Ce să fie cu Costea?

«Auzi bade, să mă crezi, că eu nu te înțeleg. Neam de neamul dtale odihnește aici, și d-ta, hai, că mă duc, și dacă nu mă lași, mă duc ori cum!»

— «Apoi așa boerule, cum am zis. Mi s'a făcut și mie de ducă. Ș'apoi mă duc, să fie cu stea de aur în frunte.» Ochiul i se înroșiră și pumnii noduroși i se încleștară.

Petrea iar simți sloiul de ghiață în mijlocul spatelui, și iar un tremur ca de friguri îl zgudui tot trupul. Îi veni deodată în minte moșusău, ce-și dase sufletul sugrumat de un om groaznic la minie, ce era argat la curte, care apoi spinzură și el în iurci. Îi ve. . . ea în minte

povestea miniei dezlănțuite, și fața i s'a albit ca pârele. Ce avea Costea de era minios, nu știa, dar furtuna vedea el bine că e gata să izbucnească. Sări în șea și de-acolo zise:

«Apoi, bine Costeo, te veți mai socoti. Pină după s. Mărie va mai trebui să stai, să-mi capăt om în loc: ear de aci încolo voia dtaie.

— «Da, boerule, voia mea. Socoata mea-i gata de acum și-ți spun să-ți afli om în loc.» Petrea porni în trap grăbit, și ploaia de copite răpăca prin pădurii tot mai departe.

Pădurarul, după ce închise poarta, se așeză pe podmol, fără să se poată gândi la ceva. Într'un tîrziu îi veni în minte Dumineca în care Anuța merse la biserică. Și vedea acum pe domnișorul cum a întîlnit-o în drum, cum a stat de vorbă cu ea, cum a sorbit-o din ochi. Nădușelile îl luară din noiu pe badea Costea. Un junghiū i se înfipse în pept: da, un tăiuș de oțel: Anuța nu i-a spus nimic. Dar nimic. O vorbă legănată măcar. Ci ea a tăcut. A știut ea de ce face! Da, Anuța, copila lui de 16 ani, vorbește cu domnișori pe drum, singurisingurel, și lui, tatălui, o vorbă legănată nu-i spune. Ce plătește dar grija ce i-o poartă? Nimic, nimic, nimic. Și Anuța nu samănă cu maică-sa. Nu. Cer și pămînt. Ot Doamne! Sara se lăsase răcoroasă și plină de pace adîncă. Murmurul vecnic al pădurilor se auzia numai nedeșlușit. Vr'o buhnă nenorocită cheuna din cînd în cînd în vr'o scorbură putredă. De-asupra, pe bolta întunecată, florile de argint se preserară, trîmițînd printre genele ochiului închis de jumătate, raze subțiri, albe, strălucitoare. Din spre grădină venia freamătul părului mare, supt care odihnea gospodina harnică de odată a acestor case Lui Costea, cum sta pe podmol, i se păru că aude cum îi șoptește cineva din inima lui, dar glasurile le auzia cu urechea totuși. Și îi spunea:

«Nu fi așa pripit, Costeo. Gîndește-te cum ai fost și tu în tinerețe. Da, în tinerețe! Adă-ți aminte, Costeo. Anuța e fată mare acum, și inima nu o închizi cu zaruri și cu ziduri. Poate să-i placă de vr'un ficior din sat, poate de domnișorul... da, da, de domnișorul Petrea. Asta încă nu-i păcat. Dar tu Costea ești prea firetec. Zici că nu samănă cu maică-sa... Ian' gîndește-te, Costeo: unde v'ați întîlnit voi mai întîi, unde ne-am văzut noi mai întîi?...» Costea se deșteptă: văzu limpede pe nevastă-sa. Albă ca de

ceară, a trecut pe dinnainte-i și s'a ascuns supt părul bătrîn. Dinsa i-a vorbit oare?...

Anuțel nu-i zise o vorbă legănată. Și așa mine e Duminecă și prinderea postului de s. Mărie. Pină la s. Mărie nu e atîta. Atunci va merge cu fată cu tot în sat. Mine însă va rămînea Niculiță acasă, și ei vor merge amîndoi să prindă postul la frate-său Manoilă.

În sat, după prînz, Anuța merse cu verișoară-sa la joc. Costea rămase la Manoilă cu păharele înainte.

— «Așa frate, viū și eū în sat. M'am săturat de atîta singurătate acolo. Apoi mai ales pentru Anuța. Vezi, ție ca la un frate-ți spun, că altuia cui să-i spun? Mie mi groază de boerul cel tînăr, să nu cad în vr'un păcat cu el pentru copilă. Is o viță blăstămată, Manoilă, cum știi tu bine. Doar eacă și pe Petrea asta nu l-a avut cu baronița lui, ci cu o fată de român de-a noastre. De aceea, caută numai bine la el, nici nu samănă a Ungur. Ai jura că-i domn de-ai noștri. Tatăl său încă vorbea bine românește, dar tot se cunoștea. De Petrea să-ți pul mina pe inimă și să jori că-i român.»

«Așa, Costeo, așa. Și-s prăpădite și fetele. În sat sint cari umblă după el. Dar ție-ai găsit: nu-și face treabă cu ele; glumește și ride și atîta tot. Eū îți spuī că n'ași crede să fie om răū.»

— «Așa crezi, Manoilă? Apoi să-ți spun eū că nu-i așa. Nu, Manoilă, nu. Tatăl său cum a fost? Grozav și al dracului. Da, să-l vezi tu ce ochi are! Anuța de ce a îngălbenit ca ceara? Lasă-mă Manoil, lasă-mă!»

După ce mai goliră după olaltă vr'o trei păhară, vorbiră iar:

«Știi tu mă, Costeo frate, ce-ți spun eū? Tu

Șt. Luchian.

Birt fără mușierii.

Șt. Luchian.

Colindătorii.

să nu te prinzi cu boegu, ci să rămii la pădure. Ori cel puțin stăi, fără nici o vorbă, pînă la s. Mărie. Doară atîta vreme vei mai putea tu grijii, cum ai grijit pînă acuma. Dar drept să-ți spun frate: atîta pază, după cît mă tae pe mine capul, nu are nici un rost. Inima pînă simte soarele, bate. Cînd nu-l mai simte s'a gătat. Aici în sat este unu Ionu Diacului, care moare după fată. Și Anuța după cît am înțeles din gurile femeiești, încă îl ochește. Să dee Dumnezeu să tragem la toamnă o nuntă de să-i meargă vestea.»

«Da, să-i meargă vestea!» Vinul se deșerta repede, și sticlele se umpleau din nou. Limbile se dezlegară tot mai bine, și se deșteptară amintirile vechi, întunecînd cu lumina lor pe cele de acum: viața lor de ficiori, traiul tihnit dela pădure, apoi cele două ospete: a lui Costea și a lui Manoilă, și copiii lor, și tot rostul gospodăriei lor.

Anuța se 'ntoarse dela joc, înflorită la obraz. Cînd o văzu, Costea-i zise: «Vezi așa-mi plăci, copilă, așa cum ai fost mai nainte. Las' vește-zala pe sama doamnelor» și o cinsti cu un păhărel de vin, înția oară în viață lui.

Cînd eșiră să se ducă, Costea, clătîindu-se, tot se mai întoarse odată și-i spuse lui Manoilă, șoptindu-i «Știi eu le cunosc neamul. Tatăl său a fost grozav și al dracului, Petrea e turbat și al dracului: mă, e singe din neamul Urseștilor, mi groază că intru în vr'un păcat.»

Mistreți au fost în pădurile acestea totdeauna destul, dar ca în vara aceea, nu se prăsiră nici cînd. Pe unde te 'ntorceai, rîmături, potece întregi și frecături cum au eșit din scaldă. Și n'a alergat după ei domnișorul Petrea, nu, dar oamenii toți ziceau că și-a eșit din fire. Ș'a adus pretini din străini, — o mulțime, și două săp-

tămîni în cap, aștot bătut cîni, aștot răcnit hăitașii și aș chiuit, și aștot răpăit puștile, cînd mai înfundat, cînd mai deschis, de gindeal că se vor prăpădi pădurile cu totul. Badea Costea trebuia să fie cu el să arete potecele, să spună bătăturile, și bălțile unde să scaldă colțaiți. Anuța, singură acasă, avea multă grabă. Două ii nouă nouțe, croite de acum și cusute, avea să le împodobască cu flori de mătăsă, și să facă betele chindesite, după niște forme nouă, ce le aduse din sat. Și cînd alegea florile albastre și roșii printre șirele dese, i răsărea de atîtea ori chipul domnișorului. Dar nu

așa numai ca o icoană, — cum se arăta mai înainte — de care nu cuteza să se atingă, ci să o privească numai așa din depărtare. S'a mai întîlnit cu el doar de trei ori, dela Dumineca ceea de pe deal, și în rîndul al treilea cuteză să-i privească în ochi mai multă vreme. Și în rîndul acesta i se părea că a căpătat și ea ceva din ființa lui: îndrăzneală și cutezanță, ceva din «turburarea» lui Petrea, cum zicea badea Costea. Pădurarul înțelegea multe, dar nu zicea nimic. Ci cît ținu goana după mistreți, se ivia din cînd în cînd la poalele pădurii ca o arătare întunecată, apoi pădurea îl înghiția din nou. Și se arăta tot atunci, cînd Petrea alunga vinatul ce vrea să scape din pădure, să treacă drumul țării. Cîte odată eșiau aproape deolaltă și ochii li se întîlneau. Dar privirile

Petrescu.

Caricatura lui Luchian.

tăcioase de oțel ale pădurarului întorcea în curînd spre inima pădurii pe domnișorul în haine strimte.

După două săptămîni goanele nebune conțeniră, dar Petrea ținea să-și ospeteze pretenii aci în pădure, în Poiana sărată, înainte de a-i trimite pe acasă, cu căruța cea cu patru cai negri ca tăciunele. Se gătiră mîncările, se aduseră vinurile, și muzicanții din orașul vecin. Poiana cu iarbă mătăsoasă, rară, umplută cu mușchi era plină de lume în Simbăta din naîntea s. Mării. Bolta albastră se apleca în depărtări în smaraldul de frunze. Deasupra, peste coroanele grele de frunză bogată, dungi de căldură se tăiau încrucișîndu-se, ca lucirile de argint de săbii nevăzute. Paserile prin părăie, la răcoare, stați mute. Numai mierle fluerau, cînd de aici cînd de colo, ca fluerăturile de înțeles ale haiducilor. Roiuri însă de muște, bizăeau într'una lucind ca puncte de argint în lumina mare. Cîni nu aduseră azi, dar pare că de hăpăiturile multe din zilele trecute, remaseră ascunse, tănuite prin dosituri, căci din cînd în cînd treceu vii pe deasupra poeni, și oaspeții își încordați giurile înspre părțile de unde venea lătratul. Alții mai sprinteni erau gata să alerge într'acolo. Valuri rătăcite de vînt clătinau din cînd în cînd coroanele largi și se perdeau cu suspinuri frînte în depărtări.

Badea Costea trebuia să fie și el aci să ajute. A ajutat și apoi s'a pus pe coaste în marginea poeni, și se gîndia cunî are să-și ducă mine toată averea în sat și să lase pădurile. Petrea i-a zis și azi să rămînă: dar să crape el de năcaz și nu mai stă. Au și așezat aproape toate ce au să ducă și Anuța azi mai așază ce a mai rămas. O boare lină venia din cînd în cînd cu sufletul cald și-l ardia pe față. Și-i venia în minte de cînd era copil și umbla cu oile pe aici. Cîte bucieme nu și-a făcut din scoarța mîzgoasă a fragezilor arțari. Și apoi visurile lui de flăcău tot pe aicea și le-a risipit. Simți cum e de legată viața lui de pădurile acestea. Dar cînd îl venia în minte Petrea așa turbat și al dracului, în vinele căruia curgea sînge de-a Urseștilor, sprincenele stufoase se încruntau, și ochii aveau iar sclipiri de oțel. — Trebuia să plece, da, trebuia. — Oaspeții din poiană mîncară ce mîncară și apoi se puseră să toarne pe gîtlejurile uscate glăji întregi de vin. Vorbiau în limba lor plină de sfadă, și apoi se apucară într'un tirziu să cînte după țigani niște cîntece repezi, zdrîncărite, de pădurile noastre cuminți, așezate, n'aveau vreme să le primească, și așa melodiile sunau seci în poiană, iar printre boltiturile de frunze se strecura așa numai ca un urlet. Slujile de curte se togmiră bine și ei, și s'au apucat să-și arăte și ei cheful trăgînd o horă.

Petrea însă nu se îmbătă. — Turna 'n păhară, indemna la cîntat, se învîrtia în toate părțile, cu mustața lui încondeiată răsucită acum la sfîrcuri. Cînd de odată dă cu ochii de Costea la marginea poeni.

— «Pentru Dumnezeu, nene, d'apoi dta acolo? Las-o focului supărare, vino și-ți petrece azi, că mine te poți duce unde voiești: mi-am găsit pădurar pe Presăcanul. Bun va fi, ce zici?»

«Bun dle, cum nu, acela-l tare cît un bou!»

— «Apoi da, va fi bine. Ci vină de cîns-tește și dta un păhărel, dacă nu de plăcere, cel puțin să-mi faci azi voia.»

«Bine, să-ți fac astăzi voia!»

L-a dus înaintea prietenilor și le-a zis așa românește: «Măi fraților! Voi ați auzit numai din povești, cum se păziau fetele de împărați. Dar iacă! Costea Buzdugan e numai pădurariul meu și are măi, nu o fată de împărat ci o zină, dar de păzit, tot așa o păzește. Care din voi va merge să fure zina din palatul badii Costea îi dau căruța mea cu patru cai. În sănătatea Anuții să bem, fraților.» — Atita se vede, că 'nțelesera și străinii, căci toți dădură păhărele peste cap, cînd îl văzură pe Petrea că goleşte. — Apoi le-a talmăcit el vorbele pe limba lor. Pădurarul însă simți iar mîna cea de ghiță cum îl stringe inima ghem, și cum era păharul plin în mîna stingă, căzu în hîrburii peste țelina bătucită.

— «Ci lasă-l dracului, bade Costeo, crezi că au înțeles ceva din cîte am spus?» — Dar crișmarul dela fagădău de pe drumul țării, se învîrti în călcîiul drept și se duse iar la marginea poeni.

Cînd sosi oțina cea bună, mulți dintre vînătorii de eri, mînau prin vis mistreții, întinși pe iarba moale. Deodată numai se auzi un urlet înfiorător de lup, apoi a doaua oră tot același. Venia dinspre poalele pădurii. Cîți mai rămăseră trezi, asculta bine. Urletul se auzi din nou și mai grozav.

«Lup să fie oare?»

«Alta ce? Numai miră-te lume, cum a putut scăpa din atîtea goane!» Vr'o doi din slugile boerești, merseră să întreb pe Costea.

«Vezi bine că-l lup, dar încă de cel bătrîni!»

«Măi grijii, că va fi Toderaș, că ălai al dracului, știe face ca toate lighioanele. Și uite, că de-o jumătate de ceas, nu mai e pe aici.»

«Nu-l Toderaș, Vasile; face el face, dar totuși nu l necurat, să-și fi schimbat gîtul în beregată de lup. Așa-l, acesta e lup, cum te văd eu pe tine că ești om.»

Petrea își strîns bine hainele, avîntă pușca pe umăr, umplu buzunarele cu patroane, și aruncînd o privire tulbure spre marginea poeni unde sta Costea, se perdu în pădure. Zicea că-l va aduce viu sau mor. N'ar fi fost nici o

mirare de altfel pentru el, că măi făcuse isprăvi și măi și. — Urletul se auzi iar răzbind pînă departe, și tot așa în răstimpuri urla potania, de să se spargă nu alta. Trecuse un ceas decînd s'a dus Petrea, și o jumătate de cînd lupul nu măi urla. Domniî de-aci aveau ceas și numărau anume să vadă, cînd se va întoarce cu dihania Tirziî, iacătă-l numai că Toderăș izvorește dintre niște tufe, și cînd i-aî spus, că chiar stăpînul a plecat după lup, se tăvălia pe jos de ris.

— «V'am spus eî, că Tudoraș urlă. Val lua-te-ar în bită îndrăcîtile, să știi că-ți vei auzi buchile.» Dar pînă dăscăliau ei pe Toderăș, Costea se făcu nevăzut din marginea poeniî. Nu-l băgară însă în seamă, iar Toderăș era beat tun, abia putu răzbi pînă aci, și-acum spunea cum e datina lui, o mulțime de păcălituri. — Costea era departe. Pe muchea de pe coasta Cornului, de unde se vedea bine făgădăul. Aștepta acolo fulgerat. Tirziî i s'a părut că vede o umbră neagră ce lunecă peste drumul țării, numai i s'a împărut însă, dar iată, la poalele pădurii, încătrău urlase măi înainte lupul, unul îmbrăcat în haine strîmte, cum gră-

bește în pădure. Și acesta era el. Costea pornește și aleargă ca pe șes printre trupinele mari, prin huceagul mult, și nu se măi oprește pînă în inima păraului delingă huzdoapele peste cari trebuia să treacă cel ce intrase în pădure. Și de-odată în codriî bătrîni se risipi un urlet de lup flămînd. Urletul se pornia din nou, cînd se perdea în depărtări cel dintîi. Și așa cloctia pădurea ca de vijelie. Cel ce intrase în pădure se apropie cu pușca întinsă. Lupul să fi fost la o sută de pași de țeve și tot măi urla încă. În urmă, după-ce nu văzu nimic, dădu să tragă după urlet. Pușca țeli, dar cînd se trăznească, căzu din brațele celui ce se răsturnă cu capul zdrobit de un glonț ce i-se izbi drept în numele tatălui.

Cei din poiană chiotiră de bucurie. «Să te ia dracul, mincinosule, ai zis că tu ai urlat.» Și tăbăriră cu toții pe Tudoraș. Dar acesta cînd auzi detunătura își repezi privirile spre marginea poeniî, unde zăcuse Costea, și treaz, văzînd că nu-l acolo, cu capul gol, numai cu oțelele în mină alergă ca un zîntit spre locul de unde a venit detunătura.

I. Agîrbicean.

LA UN MORMÎNT.

De Leuthold.

Săracului înfrînt de soartă,
Bogatului cu mîndră poartă
Și tuturor ne vine ceasul,
Cînd moartă,
Își află slaba-ne ființă
Popasul.

Orî-ce simțiască omu 'n lume,
Muncească trudnic, făcă-și nume:
Gîndire, trudă și avînt
Sînt spume,
Cea măi multă slavă fum e
În vînt!

Sărmane de socofîl durerea,
Nevoile din lume, fierea,
În gingaș suflet stă s'apună
Puterea
Și pofta de viață 'n goană
Nebună.

O, fericit e muritorul,
Ce-și ia spre altă lume zborul,
Cînd rozele sînt ofilite,
Iar dorul
Și-l potoli c'o sărutare
Ș'un cîntec închinat ființel
Iubitel!

ÎNVINS.

I-am zis într'un amurg de vară
Robit de chipul unei stele,
Durează suflete măiestre
Altar nădăjduirîi mele.

I-am dat temuta mea cîmoară,
Temeiul sfînt al suferințîi,
Argintul visurilor mele
Și marmura curat'a mințîi.

Și el mi-a 'ntruchipat altarul,
Prinos de-afîta strălucire,
Zidîndu-și în catapetează
Întreagă setea de mîrire.

Dar vifor s'a pornit în noapte
În goană mășteră și crudă
Și-o clip'a sfîrșit năntîngă
Prisosul lunilor de trudă...

E noapte-acum... Pe fața bolțîi
Plîng ochii stelelor senine,
Cînd blastămă 'nșelatul meșter
Și moare bietul pe ruine...

O. G.

St. Luchian.

Peper și mere.

BRAȘOAVE.

Sărbus!

Sta nedumerit Românul în mijlocul străzii și nu se putea hotărî nici șai, nctî șai...

— Oare ce-o mai hi și aia?... Să mi-o hi zis în batjocură oare?... De-aș ști numai... tămîia lui, că ți-l-aș întărca io de-a mai batjocori oamenii, fără leac de vină.

— Da ce-î bade Niculae, nu ți-o dat astăzi nevasta de mincare, ori ce-î de ești așa cătrănit?...

— Bine că te 'ntilnesc, dle potracăr, fă ghine spune-mî ce-î aia *sărbus*?...

— Da cum vii dta la vorba asta?

— Păi uite, am fost la oghiala ăsta de jidov de peste drum de mi-am tîrguit una-alta și cînd am ieșit din boltă mi-o strigat: *sărbus!*

Advocatul? — omul dracului ca toți advocații — văzînd cum stă treaba, în loc să liniștească pe bietul creștin întăritat destul și-așa pentru nimica, — toarnă uleiul pe foc.

— Și dta ai tăcut? Dta ai suferit ca o buleandă de jidov să-ți zică *servus*? Asta-î cea mai mare vătămare de onoare!... Trebuie dat pe mîna legii ticălosul!... Cum gindești să lași să se uște pe dta așa o batjocură?...

— Și zî m'o batjocorit!?...

— Da încă ce batjocură!

— Vai... soare, lună și stele!... să nu-î apuc de perciuni că-l chelesc! — Și mulțumindu-î advocatului pentru deslușire o ia de-a curmezișul să se răfuiască cu perciunatul. Pe drum însă, ce se gindește, ce nu, — își schimbă planul. Și cu planul schimbat se repede în prăvălia tîrtanului cu gura plină, pregătită deja de-afară:

— Păi cine-î *sărbus*, mă? Io?... Ba moș-to o fost *sărbus* și tu ești un *sărbus* și nevastă-ta o *sărbuzoaie* și copiii-ți *sărbuzușe*... *Sărbus, sărbus, sărbus!*... Așa, na!... și-acum du-te și mă caută *tu* la lege c'apoi ți-oî arăta io ție... căzania ta tîrtane!

S. Tamba.

CÂNTEC.

A pornit dintr'o scînteie
Și 'ntr'o clipă s'a făcut
Munte de jăratie.
Dar spre munte s'a pornit,
Călător din răsărit
Așpru vînt iernatic

Se va prăbuși văpaia
Și'n curînd n'o să rămînă,
Nici o scînteiușe;
Iar supt haina lui de ger,
Muntele pînă la cer
Va fi de cenușe.

PE DRUM.

Cum aș vrea să pot din goană
Să-l opresc o clipă carul.
Car de foc, ce pîn' deseară
Mă va fi trecut hotarul.

Poala munților de piatră
Și zăpada lor curată
S'o sărut, și s'o atingă
Fruntea mea înfierbîntată.

Să-mî scald sufletu 'n lumină
Să mi-l desmorțesc în soare,
Și'ntr'o lume mai senină,
Să-î dau aripi ca să zboare!

A. O. Maior.

I. V. Russu f.

ADAOS LA „LUCEAFĂRUL“ NRUL 5.

SUMARUL.

V. Cioflec: La pictorul Luchian. — M. P.: Mi-e drag (poezie). — A. Ciura: Dăscălița. — A. Seca: În visurile mele (poezie). — I. Agîrbicean: Costea pădurarului. — V. Bude: La un mormînt (poezie). — O. Goga: Invins (poezie). — S. Tamba: Brașoave. — A. O. Maior: Cîntec. — Pe drum (poezii) — ADAOS: Premiul «Luceafărului». — Cronică. — Dări de samă și notițe literare. — 10 ilustrațiuni după tablourile pictorului Stefan Luchian.

PREMIUL „LUCEAFĂRULUI“.

I.

Frate Tăslăuane!

Cînd Hector se năruștise asupra Grecilor și singur Ulisse și Diomed mai susțineau năvala (știi, cîntecul al XI-lea al Iliadei) cumpăna lui Zeus sta neclintită pe muntele Ida.

Astfel stați și eu, prietene, cînd îmi ceri părerea asupra schițelor intrate la concursul nostru. Aflu calități bune mai în toate, puse la cîntar *apud* ceva, dar îndată ce scot greutatea din o parte și pun în locul ei o altă schiță, cîntarul face cîteva balansări ușoare, pe urmă se oprește

Balansări ușoare, zic.

Pe semne, nici una din schițele intrate nu întrunește calități deosebit de remarcabile, nu sînt vărsate în bronz, ca cea mai bună povestire alui Sadoveanu, *Resbunarea lui Nour*, de pildă, nici măcar în marmură, ci într'un fel de ipsos moale, ca statueta Venerei de Milo de pe masa mea, care e foarte frumoasă, dar la urma urmei n'a costat decît două coroane...

Sînt lucrări bune; le citești cu ușurință aproape pe toate, dar dacă a doua zi te întreabă cineva, ce conține cutare bucată, îți încrețești fruntea și-ți zici: «Stai puțin, să mă cuget!»

De aceea, pretite dragă, nu-mi cere o sentință severă, nici un ciomag pentru aceste frumusele filigene.

Te vei îndestuli cu o simplă opinie din parte-mi asupra acestor lucrări, cari aproape toate pornesc așa de frumos, ca pe urmă să devieze în platitudinî, șau se opresc chiar la punctul, cînd am aștepta să ne dea ceva.

Trei schițe îmi plac mai mult; în ordin cronologic: «Aurel cere bani», «Frații» și «Reînviere.»

Popa din Răstoci este un tip real de popă românesc. Colindarea lui pe la datornici ca să facă seamă de cei 15 floreni, cari îi trebuiesc ficioru-so, de asemenea e bine descrisă, dialogurile sînt firești, dar ici-colo se prea lungesc și devin plictisitoare.

Schița putea fi redusă la jumătate, și ar fi cîștigat prin asta mult în valoare, ales că schița aceasta, în deosebire de celealalte, se încheie bine. Reveria părintelui, după ce a ajuns să facă seamă de bani, e descrisă cu multă psihologie.

Și se înșiră gîndurile popii, multe fără sfîrșit, pînă departe în zările de aur ale unui viitor mai bun. Il vede pe Aurel cu diploma de doctor în drepturi, îl vede avocat tînăr... Se vede popa în gînd la casa lui Aurel, incunjurat de nepoți și cînd îi vine odată să se întoarcă, se întreabă, oare durmit-a, visat-a?...

Particularitățile de limbă bihorene, cad bine-înțeles în favorul schiței.

«Frații» e o idilă din viața ciobanilor, o bucolică, dacă vrei. Mărin și Ioan, par'că ar fi luați din Eclogele lui Vergiliu, așa sînt de buni și de curați sufletește. Se iubesc ca frații, se hirjonesc, și cînd unul din ei coboară în sat, celălalt nu mai are astîmpăr. Dialogurile sînt foarte firești. E apoi cu multă fineță redată o scenă de telepatie, ori dacă vrei, telegrafie a iubirii.

În furtuna, care se descarcă, Ion cade trîznit. Și Mărin, care era departe de el,

... un tunet năpraznic se sparge aproape de el, și în momentul acela văzu pe Ioan răzimat de un copac din față.

— Veniși, mă, prinse să îngine Mărin.

Se frecă apoi la ochi și cînd se uită mai bine, văzu că nu era nimeni. I se păruse. În momentul acela văzu pe Ion răzimat de alt copac mai departe, dar cînd să se uite bine, nu mai era, și-l văzu apoi mai încolo de un alt copac spriginit, și tot așa, pînă nu-l mai văzu de loc.

Osman, cinele vine urlînd și-l duce pe Mărin la tovarășul îngrit de focul trîznitului.

Sfîrșitul îl află exagerat: Mărin la vederea tovarășului fulgerat — înebunește. Sfîrșitul acesta, care miroasă a Ibsen — putea fi omis. Nervii ciobanilor vor fi ceva mai rezistibili, decît cei ai lui Oswald, de pildă.

Limba e bună, poate prea bună, ca autorul să nu fie din România, ori să nu fi petrecut acolo vr'un an, ori doi măcar.

În sfîrșit «Reînviere», este din capul locului mai slabă, decît cele două de mai sus, are însă

meritul de a trata o temă foarte frumoasă și după a mea părere, foarte grea. Mult prea grea, decît s'o dai gata în zece coloane.

E tipul universitarilor noștri, influențați de arta și cultura ungurească din capitala țării noastre, revenind acasă blazați, neindestuliți cu sărăcia satelor noastre, cu bisericuțele umilite, cu colibile scunde și cu oamenii, cari au scăzut mult în ochii lui de bon-vivant al Budapestei.

Tipul e real.

Tinerii noștri, crescuți în masa compactă a Românilor, sprijiniți în educația lor națională și de presa noastră, prea eufemistă cînd e vorbă de calitățile noastre bune, se duc încrezători și fără teama de a se clătina în părerile lor, în capitală. Sistemul universitar le răstoarnă apoi toate iluziile de oameni învâțați, cum se credeau în două luni de vacanță cu diploma de maturitate în buzunar.

Teoriile susținute de un profesor, sînt spulberate de celalalt și el rămîne zăpăcit, și începe: (un lucru, pentru care în gimnaziu nu avea răgaz) să cugete singur. Bibliotecile îi deschid larg porțile; teatrele îl lasă cu gura căscată; ediții din autori moderni îi ajung în mînă pe un preț de pomană, romanele naturaliste îl ochesc cinice din vitrine, presa puternică, avîntul nu mai puțin puternic al literaturii îi fascinează. . . Și lumina electrică, tramvaiele, cafenele, femeile frumoase și fum. . .

Bietul băiat stă încrămenit întîi, un fulg ușor în bătaia curentului, și merge împins înainte, gîndindu-se mihnit:

— Ce avem noi? Cine sîntem noi? . . .

Caracterele, rezistente din norocire în mare majoritate, se reculeg, se opintesc după ezitarea momentană, și-și pun de gînd singura mintuitoare țintă în acest labirint:

— Să mîncîm, că tare am rămas în urma altora.

Iancu, eroul din «Reînviere», nu face parte din aceste spirite rezistente, el a fost dus departe pe povîrniș, ajunsese să-I fie rușine, că e Român. Vine *silit* acasă, de sărbători, părinții i se par naivi, satul prost, fata notarășului, de pe vremuri, nu samănă cu *alte* cunoștințe ale lui.

Pînă aici povestea e destul de bine încurcată. Cum *reînviează* (de ce nu: *inviează*?) însă el?

Aude colindele de Crăciun! Și mai vede încă un tip de renegat — foarte șters de altcum — și se întoarce.

Momentul acesta, partea de forță a schiței, e neglijat. Tocmai deșteptarea aceasta sufletească avea să ne-o analizeze autorul, deșteptare, care recere o analiză amănunțită, pînă să o vedem licîrind din sufletul lui întunecat.

Colindele sînt foarte frumoase, ele nu vor aduce însă la o nouă viață un suflet pornit

spre povîrniș. De aceea sfîrșitul — reînvierea, — orîcît de binevenit ne-ar fi, nu ne satisface, căci nu e nici pe departe motivat în de ajuns.

Tema în sine, repet, e foarte bună, și așteaptă cu inzistență un condei dibaci, care nu mai vine. . .

*

Iată ce cred eu, prietene, despre cele trei schițe, cari mi-au plăcut mai mult. Sînt curios ce va aduce votul cetitorilor noștri.

Al. Ciura.

II.

Cea mai mare parte dintre cetitori s'au mărginit la votul reglementar. Cu toate acestea s'au găsit cîțiva cari au aflat de bine a adăuga și cîteva cuvinte pentru a-și motiva votul. Dintre aceste le dăm pe cele mai interesante.

Suceava, 23 Dec. 1904.

Mult stimat Domnule Redactor!

Urînd cu drag invitării D-Voastre din ultimul Nr. al «Luceafărului», de a ne da și noi revistele părerea asupra bucăților publicate la premiul «Luceafărului», îmi iau și eu libertate a Ve comunica în numele comitetului redacțional al revistei bucovinene «Junimea Literară» următoarele:

Maî întîi de toate dați-mi voe să-mi exprim admirația pentru modul cum pricepeți a încuraja talentele tinere, cari încep a lucra în ogorul literaturii române; fiecare, care cunoaște referințele materiale ale unei reviste române, va ști, cumcă cele 100 cor. oferite de administrația D-Voastre ca premii, au un preț înzețit, luînd în conșiderare greutatea de tot felul, cu cari avem să ne luptăm noi, cei dela revistele literare. Dece Domnul, ca să ajungeți în poziția de a escrie premiul și mai marî și cit de des pentru cei ce muncesc în spinosul ogor al literaturii române.

Schița intitulată: «In ajunul despărțirii», în care un autor tînăr, de sigur, încearcă să ne introducă în sufletul unor tineri, și să ne arete prima iubire gingașă, stîioasă și stingace, îmi pare cea mai succasă dintre toate bucățile publicate. Maî întîi, fiindcă e scrisă în sensul direcțiunii urmate de revista DVoastre și a noastră, subiectul e luat adecă din viața poporului dela țară care cuprinde atîtea subiecte demne de peana ori și căruî măiestru, cari au fost însă pînă acuma neglijate pentru subiecte, cari erau departe de spiritul și de concepția poporului nostru; literatura trebuie să fie încă activă, în direcția ca să ne apropiem cît mai mult posibil de talpa, de fundamentul neamului nostru, și astfel de bucăți, cari ne-arată viața dela țară cu tot farmecul ei, promovează această apropiere.

Dară nu e de ajuns, ca cineva să-și iee subiectul din viața dela țară, ci trebuie spre a putea scrie o bucată, în care să se oglindească viața dela țară cu toate particularitățile sale, să cunoască bine, foarte bine viața

poporului, datinile și obiceiurile, felul poporului de-a gândi, de-a vedea și de-a înțelege lucrurile. Și autorul schiței «In ajunul despărțirii» se descoperă ca un bun cunoscător al poporului dela țară, în mijlocul căruia să pare, că a trăit, dacă nu-l aparține de tot. Avem mai multe pasaje, din care putem conchide, că autorul a dat totdeauna o deosebită atenție vieții dela țară, așa conversația dintre bătrâni, scena cu fetele șăgalnice și rușinoase, cintelele de o frumseță rară presărate în schiță, apoi limba, care e cea neaoșă populară, având și parti ularități dialectale. Al doilea : Bucata amintită are și din punct de vedere artistic literar unele calități, care trebuiesc relevate ; autorul are un ochi uger, și e un observator bun al naturii, în mijlocul căreia se mișcă persoanele schiței sale : introducerea și alte părți ale schiței ne-o dovedesc aceasta. Mai departe e în stare a se transpune în sufletul persoanelor, pe care vrea să ni le prezinte. Cît de bine e redată starea nelotărită în care se află Lina, cuprinsă de un sentiment nou, pe care nu-l cunoaște încă ; naivitatea e caracterul ei principal și această naivitate îi prinde foarte bine. Ea nu cunoaște încă durerile și năcazurile iubirii și de aceea e mulțumită cu plăcerile momentului, și nici la despărțire nu întinim accente jalnice din partea Linei, care se despărțește de Nicoară, cind e pornește la cătănie.

Un colț de raiu dela țară, împodobit cu toate frumsețile naturii, în mijlocul vieții patriarhale, încolțirea primei dragoste în sufletul unei fete naive neprihănite, neștiutoare de urmările acestei dureri omenești, acesta e subiectul schiței «In ajunul despărțirii».

Dorind, ca revista D-Voastre să împlinescă mulți și frumoși ani de viață și activitate, Vă salut ;

Redacția «Junimea Literară».

George Tofan.

Lubiții mei !

Domni și frați !

Doream de mult, să vă spun și eu un cuvânt, nu de incurajare, de care cei cu atîta putere de manifestare, și care au croit o cale largă într-o regiune ne mai bătută, nu au nevoie ; ci un cuvînt de laudă răsplătitoare a muncii depuse într-un scop alt de înalt.

Numaî încercarea de a scoate acolo o revistă, face din D-Voastră niște eroi naționali și stîlpi ai limbei românești ; dar țaria cu care ați condus pînă în al patrulea an o revistă românească, vă înfățișază drept niște fenomene, celui care a văzut peira timpurie a altor reviste, ce apăreau în împrejurări cu mult superioare.

Explicația trăiniciei revistei «Luceafărul» se găsește în soliditatea fondului ei. Chiar acum decurînd a fost socotită printre cele trei, care au determinat așa zisul «curent nou românesc».

În această privință fără teamă de a mă grăbi cu afirmațiunea mea, însă «Luceafărul» este cel dintîiu, care a întemeiat noul curent, și ca dovadă este faptul, că pînă cele două reviste din Regat abia au găsit cite o cărăușă în noua direcție, «Luceafărul» și-a croit deja un bulevard modern, pe care calcă în deplină cunoștință.

stăzi ne oferim șapte schițe, toate românești — în sen-

sul curentului nou, - toate reușite ca limbă și toate cu cite-o frîntură din inima, din caracterul Românului.

Propunerile, ce faceți, ca să ne pronunțăm numai pentru una, este greu de răspuns în cazul acesta, și e grea justificarea alegerii, ce vom face.

Deși nu la mine v'ați gîndit, cînd a-ți cerut părerile cetitorilor asupra acestor schițe, deși prin felul carierei mele, eu nu fac autoritate în materie, totuși îmi iau permisiunea să-mi formulez și eu gustul la această expoziție de gust național și să alătur medalia mea celei de a șapte națiunii, cu titlul «Reinviere».

«Reinviere»-a mi-a plăcut prin frumseța espunerii și prin sublimitatea finalului.

«Reinviere»-a descrie o stare periculoasă pentru națiune, stare, care aduce tulburări în popoare și în sinul familiilor. «Reinviere»-a rezolvă o problemă socială și națională :

lancu din «Reinviere» a fost mort pentru părinții lui, și neamul românesc ; reinvierea și mintuirea tot în cele românești o găsește. «Cuî îi e rușine de origina, de neamul lui, își tăgăduiește viața ; și ne mai avînd de unde suge puterea de ezistență, se ofilește și se usucă, asemănîndu-se fructului care nu se coace și nu dă sămînță decît cînd nu se sustrage tulpinei, în care s'a născut.

Aceasta ne învață «Reinviere»-a și iată de ce mi-a plăcut !

Binevoii, vă rog, lubiții mei Domni și Frați, a primi asigurarea respectului și dragostei, ce în admirație vă păstrez.

Rîmnicu-Vâlcea, 12/25 Dec. 1904.

Sublocotenent Ștefan Demetrescu.
din Reg. 2 de Infant.

Prietine !

E îmbucurător, că escrierea unui premii a putut sîrni șapte lucrări, între ale căror autori nu cred să fie nici unul dintre scriitorii ardeleni cunoscuți. Afară de două, care mi-s'au părut slabe, celelalte toate conțin pagini frumoase, care trag mai greu în cumpănă, decît stingăcia de începător care ici și colo iese la iveală. Cred deci, că a premia cu o sută coroane una din nuvele ar însemna să nedreptățești pe celelalte, care nu stau mai jos. Vei vedea, din răspunsurile ce-ți vor sosi, că o majoritate absolută n'are să întruniască nici una. Vei face deci bine, să întrebuițezi suta de coroane pentru un premii nou.

Dr. Sextii Pușcariu.

Dintre schițele publicate la premiul «L.»-lui, mi-a plăcut mai mult «Aurel cere banî». Motivul : Subiectul bine ales și bine executat. «In ajunul despărțirii» ar veni în locul al doilea. Întrunește calitățile celei dintîii, dar povestirea nu-l așa de concentrată.

Alba-Iulia.

Ștefan Cacovean.

... Mi-a plăcut mai mult «Frații». Subiectul e simplu și frumos. Stilul original, ușor.

Capalnaș.

Caterina Mocsanyi.

... Mi-a plăcut mai mult: «Din traiul nostru», ca mai bine scrisă. Scriitorul este bun cunoscător al datinelor țărănești și al modului de vorbire popular.

Roman-Petre.

Ioanichie Neagoe.

Ce lucru greu și cu votarea bucăților publicate la premiul «L».

Ți-se prezintă șapte mărgăritare... toate-s de preț, și nu te înduri par' că să te desparți nici de unul... Dar nu se poate, trebuie s'alegi... Și ce lucru greu! Să pui ochii pe-o podoabă, nu te înduri de farmecul celelalte! Decît fie!... Ademenit de strălucirea momentului votez schița: «În ajunul despărțirei»... dar în suflet le păstrez pe cîte șapte!

Păunești (România).

I. Clocirlean.

Mi-a plăcut mai mult: «Nenea», fiind cea mai românească ca subiect, cea mai bună ca tehnică, clară, și unitară în concepție și stil. Limba relativ bună, scrisă cu mult dar de a caracteriza. Tonul mai potrivit cu fondul; învăluit într'un umor potolit și fin. E pătrunsă de caldă dragoste de neam și de trecutul nostru.

Poiana-Sărată.

Gh. Popp.

Mi-a plăcut mai mult «Aurel cere bani». Tonul mai natural, mai adevărat, deși forma-l defectuoasă. Ori ce provincialism nu-l află 'ndreptățit. De o meteahnă suferă toți: întrebuițarea aproape la tot pasagiul a lui «doară». Uneori repețirea e torturătoare. Adevăratul povestitor ardelean, cred, nu s'a arătat încă. Di lorga par' că ni-l remarcă. Aș vrea să fie așa, dar...

Blaj.

Aurel Esca.

Mi-a plăcut mai mult bucata «Frații», ca cea mai puțin forțată. Aceasta s'ar lăsa cioplită să fie într'adevăr bună. Cel puțin e așa socotesc.

Reteg.

Ion Pop Reteganul.

Mi-a plăcut mai mult: «Reînviere», fiindcă autorul cercă să fixeze într'o românească frumoasă, momente zbuciumate din viața negaților, în care se atinge rolul femeii în păstrarea caracterului național.

Sibiu.

Societ. de lectură «Andrei Șaguna».

Mi-a plăcut mai mult: «Frații». Limba e frumoasă, acțiunea simplă, puternică și neforțată. Cu toate acestea mi se pare premiul prea mare. Nu o novelă, fie aceasta cît de bună, ci un operat voluminos sau altă lucrare beletristică bună, poate pretinde o astfel de premiare.

Obad.

Petru Bandu.

III.

La premiul «Luceafărului» au intrat cu totul 13 schițe, dintre cari 7 au fost publicate. Cele respinse sînt următoarele:

1. «Doina» — povestire originală, — care se desfășură în lumea ingerilor și termină: «trăiască Poporul Român, în vecii vecilor! și binecuvîntat fie sporul lui, cit el va ținea în cinste

și va cînta Doina dragostei.»... Motivul principal al neadmiterii la concurs a fost limba foarte rea în care e scrisă;

2. «Băstinașul Român», — nuvelă originală, — care ca fond ar merge, dar e din cale-afară prea lungă;

3. «Hoțul dintre munți», care n'are nici o calitate, în înțelesul strict al cuvîntului;

4. «În sînul familiei», o istorioară copilărească și nespus de naivă, cu foarte multe semne de suspenziune...

5. «Dela sate», o întimplare adevărată, care nu are nici o înrudire cu literatura, deși autorul ei se pare a fi înzestrat cu frumoase calități creștinești, pe cari ține să le sălășluiască, cu bună credință, în întreaga povestire;

6. «Domnișoara Doctor», care cu unele prescurtări și îndreptări s'a publicat în Nr. 3 al revistei noastre din acest an. Această povestire are calitatea de a trata un subiect din viața noastră reală și conține cîteva momente bine prinse și fidel redade. Un artist ar putea cu ușurință urzi din acest subiect un roman, în care ar putea intra cîteva părți caracteristice din viața noastră socială, dîndu-se, bine înțeles, alt desnodămint întregei acțiuni.

În ce privește povestirile publicate, m'alătur la părerea dlui Ciura, cu cîteva abateri și completări. Înainte de toate constat, că autorii tuturor lucrărilor, intrate la premiū, sînt prea puțin măiestrii în alegerea subiectelor specifice vieții românești. E o constatare importantă aceasta, care nu-și găsește altă explicare, decît în necunoașterea vieții noastre, necunoaștere izvorită din mediul și educația străină, în care se crește clasa noastră cărturărească. Preoții și învățătorii, singurii cari au ocazia de-a cunoaște viața dela țară, n'au timp sau talent de-a scrie; iar viața noastră dela orașe, care e mai familiară scriitorilor noștri, mulți-puțin, e prea înțelenită de monotonie, e prea puțin bogată în subiecte izbitoare. Povestitorii eșiți din popor, cari să știe, — cu toată cultura străină ce-o primesc în școli — îmbracă în haina artei vecinice și netăgăduite lumea țărănească, noi încă n'avem. Un Creangă, un Sadoveanu, la noi e așteptat încă cu o răbdătoare evlavie.

Dintre povestirile publicate, după părerea mea, cele mai bune sînt, în ordinea publicării: *Aurel cere bani*, *Din traiul nostru* și *Nenea*, ca singurele în care găsim un colțisor, o notă din sufletul românesc. În prima e descrisă, prolix ce e drept, o realitate a vieții noastre năcăjite. Că a reușit să întrunească, tocmai această povestire, cele mai multe voturi, se datorește faptului că cei mai mulți dintre noi au simțit, au trăit această realitate. Aici subiectul povestirii, smuls din nevoile traiului nostru, a învins. A

doua conține descrieri foarte frumoase și bogate, în cari amănuntele te lasă să întrezărești un ochiü ager și-un talent începător, nebulos și sfingaciü încă în alegerea și tratarea subiectelor. Moș Mitru, oierul dela munte, însă, e un suflet românesc. A treia e cea mai frumoasă ca subiect. Conflictul dintre generația dela 48 și cea de astăzi e un motiv puternic pentru o povestire într'un stil mai mare. Cadrele în care e scrisă *Nenea*, nu permite relevarea mai multor momente caracteristice, cari ar desăvîrși și motiva, oarecum, acest conflict firesc în urma evoluției noastre. Tocmai din aceasta cauză rămîne palidă, un fel de croquis grăbit. Schița *Reinviere* are un subiect cu adevărat greü. El a fost mai fericit tratat de alt scriitor al nostru. Oamenii din această bucată nu ne permit să vedem în sufletul lor, incit își fac impresia unor figurî de ceară. Iar *Lasçar* e numai din întimplare în satul lui lancu, pentru ca, pe lângă colinde, să fie înc'un motiv de reinviere pentru acest ră-tăcit slab de inger.

Frații, cu dragostea lor, sînt numai în urma condiției concursului ciobani. Limba și țesătura povestirei însă are calități superioare

Părerile d-lui Ciura și ale publicului au fost scrise înainte de desfacerea plicurilor. Eu încă mi-am menținut neștirbită părerea notată în cîteva propoziții înainte de aflarea rezultatului, timpul însă nu mi-a permis și mi-o stilizez pînă acuma. Mozaicul de păreri al cetitorilor l-am publicat mai mult ca un fel de curiosum, alegînd observațiile cari mi-au părut mai interesante.

Cetitorii noștri, neavînd încredere, — poate — în seriozitatea concursului nostru, pășiți fiind cu astfel de premii literare, n'au participat la vot, decît într'un număr foarte restrîns. Bărbații noștri cu greutate cari abonează revista — și probabil o și cetesc — au rămas în pasivitate, în cea mai mare parte. Generația mai tină, Doamnele și Domnișoarele au votat mai cu sirguință.

Presa de aici și de dincolo asemenea a tăcut aproape unanim. Chiar și «Sămănătorul».

Trebue să fim însă mulțumiți și cu acest început, fiindcă puterile noastre sînt prea modeste pentru a ne putea păuna cu o adevărată mișcare literară, iar fără de aceasta interesul față de tot ce cade în afară de preocupățiunile zilnice, și desigur mai rentabile, e disparent. De acest interes e prin urmare împărtășită și revista noastră, care nu vorbește decît inimei și minții capabile de a se încălzi de emoții artistice. Iar cu această fiamură, la noi, lupta e grea.

Noi însă din capul locului ne-am dat bine seama de cărările ce ne așteaptă, de aceea fără

popas, cu gîndul la vremuri mai bune, răzbim înainte.

În numărul viitor vom publica un nou premiu pentru cea mai bună poezie.

Oct. C. Tăslăuanu.

CRONICĂ.

† Ioan V. Russu. Într'o zi rece de iarnă am petrecut la locașul de veci, pe octogenarul canonic din Blaj, Ioan V. Russu. Decedatul aparține epocii vechilor dascăli ai Blajului, funcționînd aici ca profesor între anii 1850—1862. A fost trecut ca protopop la Sibiiu, unde figurează ca profesor de limba română pînă la 1892. Generația mai tină îl cunoaștem de aici și cu mult drag ne aducem aminte de prelegerile lui, în cari ni se spuneau lucruri așa de frumoase și așa de înălțătoare. Autor a trei-pătru volume de școală (istorice și cărți de citire) decedatul și-a asigurat un loc de cinste în seria autorilor didactici. La ultima alegere de mitropolit a fost candidat și el la locul al treilea al aleșilor clerului. În 1901 a fost numit canonic la Blaj. Decedatul în afară de meritele lui de dascăl și de preot, s'a învrednicit de titlul de *binefăcător al neamului românesc*, lăsînd în urmă-i o fundațiune de 30.000 cor. spre scopuri bisericești-culturale.

Ne împlinim o datoriță de cronicari conștiințioși, ilustrînd o pagină din «Luceafărul» cu portretul lui.

AI.

* * *

Pictorul *Stefan Luchian* s'a născut la 68, în tîrșorul *Ștefănești*, din ținutul Botoșanilor. Tatăl său era maior, un soldat curajos și deștept, foarte iubit de fostul Domn Vodă-Cuza. A fost printre cei dintii ofițeri moldoveni, cari, după Unire, s'a căsătorit cu-o munteancă. Școala de Bele-Arte o face la București, cu mult succes, însă cu dese întreruperi. La 89 pleacă la München. Nu-i place arta grea și pretențioasă de-aci și, atras de marea vilvă a Parisului, la 90 îl găsim pe marginile Senii. A fost la Paris pînă în 93. În primăvara anului 94 ia parte la primul salon oficial în București. La 95 deschide cea dintii expoziție în strada Regală, tot la București. «Anul ăsta 95 îl fiu bine minte. Atunci am vîndut și eu un tablou cu 1000 de lei!»

V. C.

Regretăm foarte mult că nu putem publica și portretele d-lor deputați români aleși cu program guvernamental, din motiv că abia doi au binevoit a ne împlini rugămintea de a ne pune la dispoziție fotografiile Domniilor lor.

DARİ DE SAMĂ ȘI NOTİȚE LITERARE.

Gh. A. Teodoru: Din viața marinarului. București 1905 pp. 244, 8°. Autorul, supărat pe Jean Bart și pe alt autor, a cărui nume îi scapă (credem că se face aluzie la regretatul Victor Vlad-Delamarină) își pune de gînd să ne dea o icoană *reală* a vieții marinarului. Jean Bart și Vlad-Delamarină sînt «cîntăreți esclusivi ai frumosului...» în vreme-ce, vede ori cine, marina își va avea și ea partea rea, ca toate carierele din lume.

Pornind din acest principiu, foarte just de altcum, autorul nimerește dincolo de țintă, întrucît ne înșiră tot numai naufragii, vijelii, incendii pe mare, furtune, etc. Asta nu înseamnă a face o icoană reală, ci înseamnă a trece în celalalt extrem.

Vom recunoaște autorului unele scene scrise cu destulă putere. Vom constata în aceeași vreme, că volumul nu e o colecție de *nuvele*; mai curînd un jurnal de bord. Perioadele cele lungi precum și repetițiile de idei sînt partea slabă a volumului. O interpretare a terminilor tehnici dela marină, fie în note marginare fie într'un mic glosar, aparte, se aștepta. Al.

Gh. Adamescu, Istoria Seminarului «Veniamin» din Iași (1803—1903), București. Tip. «Carol Göbl», 1904, 1 vol. în 8° mare de IV + 180 + 174* pp. Prețul 4 lei.

O carte scrisă din prilejul serbării centenarului Seminarului «Veniamin» din Iași.

În fruntea cărții găsim viața cucernicului, blîndului și binefăcătorului metropolit al Moldovei Veniamin Costache, povestită limpede și cu căldură pe baza izvoarelor documentare. La sfîrșitul studiului se înșiră toate scrierile lui Veniamin.

Partea a 2-a cuprinde istoria seminarului dela întemeiere pînă la zilele noastre. D. Adamescu a folosit toate izvoarele ce s'au putut găsi pentru a da icoana fidelă a acestui seminar, care a fost un centru cultural important al Moldovei; mai mult, trecutul acestei instituțiuni e intim împletit cu cele mai de seamă momente din viața culturală de acolo. În volumul de față găsim amănunte foarte interesante asupra organizațiunii interne din trecut și prezent a seminarului: asupra regulamentelor, administrației, profesorilor, cursurilor, elevilor, locului etc. — Partea a 3-a, Anexe, cu-

prinde actele și însemnările mai importante, cari alcătuiesc temelia întregii lucrări. Volumul cuprinde și 25 ilustrații prețioase și foarte frumos executate.

Această lucrare a d-lui Adamescu, împreună cu celelalte scrise din acelaș prilej asupra seminarului «Veniamin», lămuresc pe deplin o pagină interesantă din istoria noastră culturală a veacului trecut. T.

APARE:

La 1 și 15 a fiecărei luni, stil v.
Prețul acestui număr 50 b.
În România 65 bani

ABONAMENTUL:

Ediția de lux: 20 cor. Str. 25 cor.
pe an.
Pe 1 an 12 cor., pe jumătate
de an 6 cor.
Pentru străinătate 1 an 16 cor.

POȘTA REDACȚIEI.

Brebenel. Ei mîndruți ce să fac?

Te-aș lua și is sărac

Un sărac și c'o săracă,

Ce amoral lor să facă?

... și datorii ...

Dela sat. Îți atragem atențiunea asupra anunțului d-lui Romul Pascu. La tot cazul e mai conștient să-ți comanzi cafeaua de-adeptul dela el, decît de-aici unde va din capitală, și dl Pascu e și român. Preț-curenturi mai amănunțite îți trimite la cerere.

E. Z. 52. Ne put neted 24 de întrebări. Nu ne legăm să răspundem la toate deodată, cum nu se leagă mulți cititori se achite dînt'odată întreg abonamentul. Din efectul veseliei și al suferinței în viața zilnică reese, aproape fără excepție, că suferința e mai sublimă. Avîntă mintea și inima la ceruri, la divinitate, în vreme ce veselia exultantă le îmbrîncește în noroi. Revenim la întrebarea Nr. 1. Corespondența dintre Abaelard și Heloisa, sau mai corect, dintre Heloisa și Abaelard, e scrisă latinește. Viața amindurora se poate descrie printr'un singur cuvînt: suferință. Un lung șir de dureri, atît de bine interpretate prin paradoxul lui Eminescu:

Ce-î amorul? Un lung prilej pentru durere,

Căci miî de lacrimi nu-î ajung

Și tot mai multe cere...

Spinoglu în Biscarea. Ne-ai trimis «poezia» jalnică «La fericire», ca în «cauza» dacă va fi «corăspunzătoare» să o publicăm. Dumnezeu să ne ierte păcatele dar nu putem. Prea e tristă peste măsură. Că nu are rîmă, ritm și alte chițibușuri, — pustia le mai știe pe toate — asta n'ar fi mare păcat. Dar cum zic, Domnule Spinoglu, s'ar întrista toată lumea românească, care cetește la gazetă, de aceea mai bine s'o lășăm nepublicată. Cit despre altele, n'at ce zice. O aduți bine D-ta. În deosebi spu:

«Fericire

Nu te cunosc, spune-mî, spune-mî cine ești?

Spune-mi cum ești ? Albă, neagră,
Dulce, amară ?
Căci dac' nu te cunosc cum te-oî afla dară».

Și noi socotim, că nu se poate afla. In «cauza» aceasta
sînt multe păreri . . . Unii zic că ar fi sură, alții mierie . . .
Așa dară e aproape sigur, că nu se poate afla.

Nu te mai zbuciuma deci nici dta înzădar. Si nu mai zice:

«O Doamne dă-mi minte, eăci vād că-s nebu» . . .

Nu știe omul la ce ceas spune vorbă slabă . . . Doamne
păzește și să fim sănătoși.

Redacția și Administrația :

IV., STR. ZÖLDFÁ, 7.

Tipografia «POPORUL ROMÂN» Budapesta, VII., Amazon-u. 6—8.

IMPORT DE CAFEA ȘI TEA ROMUL PASCU, FIUME.

Cafele.

Nr	La comandă e bine să se amintească și numărul cafelei	1		5	
		Kgr.	Kgr.	C fil	C fil
1	Santos, naturală și aleasă	2 50	12 50		
2	Menado-Liberia, cu boabe gălbuie, foarte mari	2 90	14 50		
3	Rio-mărgel, are un gust foarte bun	2 90	14 50		
4	Portorico, foarte căutată, mărime mijlocie.	2 90	14 50		
5	Portorico-Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3 60	18		
6	Cuba, fină	3	15		
7	„ mai fină	3 20	16		
8	„ cea mai fină	3 50	17 50		
9	„ -mărgel, calitate foarte bună	3 20	16		
10	„ -specialitate, de linetă rară, boabe mari foarte frumoasă	3 70	18 50		
11	Jamaica, cunoscută preținderea de cafea bună	3 18	15 50		
12	Java Vineție, foarte frumoasă cu boabe egale	3 30	16 50		
13	Java Aurie, soiul ca menado, ușoară	3 40	17		
14	Neygherry, cafea grea, foarte recomandabilă	3 40	17		
15	Ceylon, fină	3 50	17 50		
16	„ plantatlune, cel mai fin soiul de Ceylon	2 18	19		
17	„ mărgel plantat., cel mai fin soiul de	4 20	21		
18	Mocca arabă, tare zdrobită, dar foarte fină	3 60	18		
19	Rio mărgel — Cuba Nr. 6		14 75		
20	Portorico Nr. 4 — Cuba mărgel amestec de		15 25		
21	Java Aurie — Jamaica cafea		16 25		
22	Mocca — Cuba specialitate		18 25		

Promit serviciu prompt și cu acuratețe, robind P. T.
publicul românesc pentru binevoitorul sprijin.

Cu profundă stimă:

Import de cafea și tea
ROMUL PASCU, FIUME.

Kurzke & Tsa

Primul institut
de chemigrafie.

Esecută' clișee în aramă
și fînc, pe lingă garan-
ție și prețuri moderate.

Budapest.viii. Szentkirályi-utca-13

„ARDELEANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

SEDIUL : ORĂȘTIE, CASELE PROPRII.

◁ Fondată la 1885. — Capital social: 500,000 cor. — Fonduri: 399,000 cor. ▷

Starea depunerilor: peste 2.400,000 cor.

Primește : Depunerii spre fructificare, dela particulari cu 4¹/₂% fără anunț, cu
5% cu anunț, iar dela corporațiunii culturale cu 5% interese.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat.

Depunerii și ridicării făcute prin poștă se efectueiesc cu reîntoarcerea poștei.

BANCA AGRICOLĂ
BUCUREȘTI.

BILANTUL GENERAL.

Incheiat la 31 Decembre 1904, comparativ cu al anului 1903.

COMPTABILITATEA
GENERALĂ.

ACTIV

	1903	1904	1904	1903	1904
Acționari	3053125	3053125	10991250	10991250	Capital
Cassa	48830282	41893497	49756928	49756928	Correspondenți de încasări
Avansuri pe gajuri comerciale	612014138	583431093	131709733	131709733	Depunători spre fructificare
pe efecte publice	60174930	986129	846854985	846854985	Reescompt
"cu acoperire	232436628	463148866	72520757	72520757	"efecte de primire
"credite personale	250473558	216182560	9505	9505	"la gajuri comerciale și civile
Avansuri pe gajuri civile	73174370	100167085	35584293	35584293	Accepțiuni și diverși creditori
"pentru sămință	686014205	931921187	200000	200000	Dividende nerecunoscute
Efecte de primire	991115840	8642456	991115840	991115840	Rezerva ordinară
Depositi general de mărfuri în gaj	1125375	1505300	1125375	1125375	"specială
Efecte publice în gaj	289824028	32520201	44502510	44502510	Diverși depozitari de mărfuri în gaj
Efectele fondului de rezervă	353598	4261884	216763456	216763456	"efecte publice în gaj
Mobilier	7590140	6865934	918750	918750	Profit și pierdere (Beneficiul net)
Varsămîntul al patruilea	1113750	20394770	3864767840	3864767840	Compturi de ordine și valori
Compturi de ordine și valori	175049833	3621421502	1621421502	1621421502	

PASSIV

	1903	1904
Capital	10991250	10991250
Correspondenți de încasări	49756928	41893497
Depunători spre fructificare	131709733	583431093
Reescompt	846854985	986129
"efecte de primire	72520757	463148866
"la gajuri comerciale și civile	9505	216182560
Accepțiuni și diverși creditori	35584293	100167085
Dividende nerecunoscute	200000	931921187
Rezerva ordinară	991115840	8642456
"specială	1125375	1505300
Diverși depozitari de mărfuri în gaj	44502510	32520201
"efecte publice în gaj	216763456	4261884
Profit și pierdere (Beneficiul net)	918750	6865934
Compturi de ordine și valori	3864767840	20394770

COMPTUL DE PROFIT ȘI PERDERE.

Incheiat la 31 Decembre 1904, comparativ cu al anului 1903.

DEBIT

	1903	1904	1904	1903
30815849	16	496020	16	30815849
18786167	27	19858	27	18786167
Amortizamentul mobilierului din centrala și sucursale	44716	200000	44716	44716
Impozite fiscale	3250592	44502510	3250592	3250592
Rezerva specială	11	153007873	11	153007873
Creanțe amortizate				
Sold (beneficiu net)				

CREDIT

	1903	1904
Sold raportat din anul precedent	361635	88985383
Dobînz	20768925	25624603
Comisioane diverse	13240545	11454193
" asupra operațiunilor de cereale		
Beneficii diverse din deize, lombarde și altele		
Încasare din creanțe lichiate prin Profit și Pierdere		

Repartițiunea :

10% Fond de rezervă	4978408
" Dividend, lei 16 25 de acțiune (5%)	39690625
10% Tantieme consiliului de administrație	511505
" censorilor	102301
1% Casei de economie a funcționarilor băncii	51150
" Dividend, lei 175 de acțiune (0.53%)	4274378
De raportat pentru anul viitor	175722
	Lei 4978408

Director :

GR. E. GOLESCU.

Șeful-comptabil :
M. GR. POPESCU.